

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

Скиба Ольга Володимирівна

ПОЕТИЧНИЙ СВІТ ІВАНА НИЗОВОГО

Старобільськ – 2017

УДК 821.161.2 – 1 Низовий

ББК 83.3(4УКР)6

С42

РЕЦЕНЗЕНТИ:

О. А. Галич – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

К. Л. Сізова – доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов Кременчуцького національного університету.

Т. С. Пінчук – кандидат філологічних наук, професор, декан факультету української філології та соціальних комунікацій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Скиба О. В.

С42 Поетичний світ Івана Низового: навч. посіб. /О. В. Скиба; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка» – Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017. – 96 с.

У книзі розглянуто прикметні риси творчості Івана Низового, звернуто увагу на його публіцистичний доробок, художній світ лірики, твори мемуарного характеру. Визначено основні риси ідіостилю митця.

Видання буде корисним літературознавцям, краєзнавцям, студентам-філологам, учителям-словесникам, усім, хто цікавиться літературою та культурою рідного краю.

УДК 821.161.2 – 1 Низовий

ББК 83.3(4УКР)6

Рекомендовано до друку вченою радою факультету української філології та соціальних комунікацій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(протокол №1 від 29. 08. 2016 року)

© Скиба О. В., 2017

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017

Зміст

Вступ	3
Розділ 1. Іван Низовий як непересічна особистість Луганщини	7
1.1. Життєвий шлях та формування художнього мислення митця ...	7
1.2. Постать Івана Низового в літературно-критичній рецепції луганських дослідників	10
Запитання і завдання для самоконтролю	27
Рекомендована література	27
Розділ 2. Специфіка поетичної творчості Івана Низового	28
2.1. Особливості творчої манери Івана Низового	28
2.2. Багатожанрова палітра творів Івана Низового	46
Запитання і завдання для самоконтролю	61
Теми для обговорення в аудиторії	61
Рекомендована література	62
Розділ 3. Літературно-критична діяльність Івана Низового	64
3.1. Мемуари і публіцистика Івана Низового	64
3.2. Іван Низовий як рецензент та перекладач	65
Запитання і завдання для самоконтролю	66
Рекомендована література	66
Висновки	67
Список використаних джерел	70
Додатки	78

Вступ

Одним із основних завдань сучасної української літературознавчої науки є створення цілісної концепції української літератури кінця XX – початку XXI століть. Зробити це можливо лише за умови вивчення головних аспектів творчої діяльності Івана Низового, східноукраїнського культурного діяча. Особиста доля поета поєднана з найбільш вагомими подіями в житті українського народу. Творчість Івана Даниловича неможливо розглядати осібно від життєвого шляху й культурно-історичного тла епох. Постать поета як людини двох тисячоліть недостатньо вивчена на сьогодні.

Вибір творчості письменника Луганщини для дослідження був не випадковим і продиктованим у першу чергу зацікавленням допомогти майбутнім дослідникам повноцінно реконструювати історію розвитку літературного краєзнавства на теренах регіону в XXI столітті. Варто зазначити, що суспільні проблеми, кризові явища, переорієнтація цінностей у свідомості людини, знаходять відповідне відображення у творах луганських письменників.

У книзі вперше подається спроба проаналізувати творчий доробок Івана Низового. Тема не із легких, оскільки бути піонером у науковому вивченні творчої спадщини письменника справа відповідальна і складна. Доробок поета містить як поетичні твори, так і цікаві зразки публіцистики, мемуари, що також стали об'єктом наукової уваги. Автором охоплено значний проміжок часу – від 40-х років XX до початку XXI століття. Знання творчості Івана Низового, зокрема текстів його поезії, переконливо доводить, що твори митця є відображенням провідних естетико-культурних тенденцій розвитку вітчизняного літературного процесу означеного періоду, але водночас постають зразками оригінальної художньої системи, створеної Низовим.

Об'єктивної оцінки в науці про літературу заявлена автором книги проблема не знайшла, що засвідчує безсумнівну актуальність роботи, її новаторський характер.

Автором опрацьовано величезний масив текстів Івана Низового, в тому числі з особистого архіву письменника.

У роботі найбільше розкрито постать Низового як талановитого поета, рецензента, перекладача, звернена увага на мемуари і публіцистичну спадщину нашого земляка. Основна увага акцентована на дослідженні біографії митця, особливостей рецепції творчості Низового в літературно-критичному дискурсі доби, аналізі поетичних творів митця, специфічних рис його ідіостилю, на вивченні поетичного доробку з позицій лінгвістичного аналізу тексту, його культурологічних кодів. Обґрунтовуються провідні мотиви і образи, система художніх засобів поезії Низового.

Значна частина ілюстративного матеріалу, додатки, що пропонуються автором у виданні, дозволяють створити цілісний портрет життєвої та творчої долі Івана Низового, визначити його місце не лише в регіональному культурному просторі, але й у масштабах загальнонаціональних.

Тема пов'язана з потребою вивчення проблеми літературного краєзнавства, введення до когорти визначних представників національної культури непересічної літературної особистості Івана Низового.

Актуальність роботи визначається потребою поглибленого вивчення творчого доробку Івана Низового.

Першого жовтня 2011 року пішов із життя український поет, творча індивідуальність, на нашу думку, феномен Луганщини. Проводжати митця в останню дорогу прийшла вся громадськість Східної Слобожанщини.

На сьогодні в українському літературознавстві ще немає синтетичної наукової праці, яка б об'єктивно, ґрунтовно оцінювала творчі здобутки нашого земляка. Говорячи про особистість в літературі, прийнято, перш за все навести сухі біографічні дані: народився, почав писати, отримав нагороди, помер тощо. У дослідженні ми теж не можемо оминати цього і тому схарактеризуємо основні віхи життя поета. Але крім цього, наведемо інтерв'ю з ним, звернемось до думок науковців і літераторів, які аналізували життєвий і творчий шлях поета. І, звичайно, фарбами до портрета митця можуть бути тільки його твори,

аналіз яких і наведено у даній роботі. Зрозуміло, що охопити всю його багатогранну, чисельну літературну спадщину ми не можемо, але намагатимемось звернутись до основного, на наш погляд, найважливішого.

Основна мета роботи полягає у вивченні життя і творчості нашого земляка І. Низового. Вона присвячена світлій пам'яті Івана Низового, лауреата всеукраїнських премій імені Б. Горбатова, премії імені братів Лепких, премії імені Олекси Гірника, нагородженого Почесною відзнакою НСПУ та медаллю «Будівничий України» ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Мета дослідження передбачає розв'язання таких завдань:

- охарактеризувати лірику Івана Низового у контексті розвитку вітчизняного літературного процесу другої половини ХХ ст.;
- з'ясувати ступінь вивчення досліджуваної проблеми;
- простежити творчу еволюцію поета;
- проаналізувати домінантні теми, мотиви, проблеми творчості митця; показати неповторність творчої індивідуальності, стилю Івана Низового;
- проаналізувати мемуари та публіцистику Івана Низового як важливе джерело вивчення його творчості, простежити автобіографічні мотиви лірики поета.

Предметом дослідження якраз і є виявлення особливостей індивідуального стилю луганського поета Івана Низового.

Теоретико-методологічною основою монографії є праці з історії сучасного українського літературного процесу II половини ХХ ст. – М. Жулинського, М. Наєнка, Л. Новиченка, В. Дончика, В. Моренця, Е. Соловей та ін. Крім цього, у процесі дослідження нами були залучені студії регіональних учених-дослідників творчого доробку І. Низового: І. Білогуба, Л. Болонської, І. Неживого, І. Гречаник, мовознавчі студії К. Глуховцевої, Т. Терновської, Л. Колесникової, Ж. Марфіної, О. Литвин та ін., інтерв'ю місцевих журналістів, спогади і рецензії письменників: Н. Полякової, М. Богарада, В. Немченка, М. Малахути, М. Ночовного, С. Миколаєва, Л. Талалая та ін.

Оскільки це дослідження написане на основі лекційного спецкурсу, що читався протягом 2009–2011 рр. в аудиторії студентів-філологів Старобільського факультету Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, його можна розглядати як пропедевтичний посібник, що представляє собою логічне продовження прослуханих студентами лекцій з дисциплін «Літературне краєзнавство», «Історія української літератури». Належить зазначити, що аби полегшити використання книги як навчального посібника, наприкінці кожного розділу подано завдання та питання для самоконтролю, теми для самостійного опрацювання, перелік рекомендованої літератури.

У процесі роботи над дослідженням ми послуговувались сукупністю таких основних методів, як біографічний, описовий, історико-генетичний, типологічний, завдяки яким розглянуто життєпис письменника комплексно, крізь призму історичної, психологічної, культурної картини доби.

Розділ 1. Іван Низовий як непересічна особистість Луганщини

1.1. Життєвий шлях та формування художнього мислення митця

Низовий Іван Данилович – український письменник, народився 3 січня 1942 року в с. Марківка Білопільського району Сумської області. В роки війни лишився круглим сиротою. По закінченні шостого класу працював у колгоспі, на будовах Казахстану, Півночі, України. Відслужив трирічну строкову службу в Радянській армії. Після демобілізації працював директором Будинку піонерів, у редакціях районних газет, одночасно навчаючись у вечірній школі. Згодом навчався на заочному відділенні факультету журналістики Львівського університету. Вагоме значення мав переїзд Івана Низового 1966 року до міста Луганськ. Саме тут відбулося формування його естетичних поглядів на навколишній світ та своє місце у ньому. Він понад десять років працював в обласних та районних газетах, був старшим редактором студії телебачення. Керував обласним літоб'єднанням. У 1979–1980 роках навчався на Вищих літературних курсах при Літературному інституті імені О. М. Горького. Був відповідальним секретарем Луганської організації НСПУ з 1992 по 1998 рік. Друкуватися почав з 1960 року. Автор багатьох поетичних збірок: «Горобина ніч» (1992), «Пракорінь» (1995), «І калина своя і тополя» (1992), «Запрягайте, хлопці, коней» (1993), «Покотьоло», «Вівтар» (1995), «Свіча на вітрі» (1996), «Білопільля – Верхосулля » (1997), «О, Оріяно...» (1997), «Осяяння осінню» (1997), «Сльоза небесна» (1997), «Це – мій вертеп. Лірика відчаю і надії» (1996), «Воронці нев'янучі» (1998), «За овидом сивим» (1998), «Чорнороси» (1998), «Це – мій вертеп» (1998), «Нічний вістун» (1998), «В раю, скраєчку» (2001), «Несправжня пектораль» (2003), «Пролог до епілогу» (2004), «Мажор в мінорі» (2006), «Я цвіркун в середлітню спеку» (2010), «Марківка – як маківка», «Цим дорожу» (2011). Окрім писання творів

Іван Низовий рецензував збірки поетів Луганщини: М. Ночовного, М. Песенки, М. Погромського, Г. Половинка, І. Приблудного та ін. У праці «Повернення поета» Іван Низовий аналізує тематику, проблематику, символіку поезій

І. Приблудного, а також підкреслює його щирю любов до Батьківщини, яку він так чудово відобразив у своїй творчості.

Окремі твори Івана Низового перекладалися російською, болгарською, польською, англійською, татарською, чуваською мовами. Необхідно також зазначити, що він був членом НСПУ з 1972 року.

Життя нашого земляка обірвалося 30 вересня 2011 р., але його творчість належить до найкращих здобутків української літератури другої половини XX – початку XXI століть.

Іван Низовий лауреат республіканських премій ім. Бориса Горбатова та ім. Микити Чернявського, міжнародних літературно-мистецьких премій ім. братів Лепких, імені Олекси Гірника та премії за кращий музичний твір-ораторію «Лелече».

Статті Г. Ключека, В. Марко про художнє мислення, формування творчої особистості допомагає з'ясувати основні фактори, чинники, що вплинули на розвиток творчої особистості митця, його світогляду. Оскільки, Іван Низовий починає писати в 60-ті роки XX ст., його художня система є суголосною естетиці літературно-мистецького руху шістдесятництва. Зокрема, віра в людину, увага до морально-етичної проблеми сучасника, історичної пам'яті, зв'язку поколінь, культурологічна масштабність лірики, увага до загальнолюдського, універсальних складових людського буття – все це притаманне художній моделі світу І. Низового-поета.

Поет належав до покоління «дітей війни», що відповідним чином позначилось на ідейно-тематичному плані його ранніх творів, визначили їх настроєність.

Іван Низовий постійно підтримував зв'язок з традиціями національної літератури, звернення до народнопоетичних джерел, зокрема посилена увага до

образів фольклорного походження, національно маркованих, традиційної української символіки.

Отже, складовими формування художнього мислення поета є зв'язок з літературною традицією, фольклором, включеність свідомості митця в атмосферу літературно-мистецьких рухів, перетворень другої половини XX ст. (насамперед, шістдесятництва).

Сучасні методисти наголошують на екзистенційності вивчення біографії письменника і рекомендують:

1. Познайомитися з рисами особистості та долею митця;
2. Зрозуміти особливості його творчого доробку – жанрові, тематичні, ідейні;
3. Уявити його стосунки з різними людьми й із суспільством у цілому;
4. Дізнатися, чи було гідно поціновано талант за життя і після смерті;
5. Відчути болі й радощі письменника як людини, захопитися сильними рисами його особистості, зацікавитися творчістю цієї непересічної постаті [94].

Отже, на нашу думку, дотримуючись цих завдань можна з легкістю розкрити внутрішній світ Івана Низового, етапи його творчого становлення, характер, уподобання, ставлення до своєї праці, суспільства, людей, природи, світоглядні позиції тощо.

Зазначимо, що у творчості митця синтезовано різні художні системи й методи:

1. рання творчість (соцреалізм, робітнича тематика, романтизований пафос у сприйнятті й відтворенні реалій радянської дійсності);
2. зріла творчість (історична пам'ять, національна самосвідомість);
3. сучасна творчість (оновлення тематики, проблематики і поетики, наприклад, проблема екології, глобалізація, людина-маса, морально-етична проблематика).

1.2. Постать Івана Низового в літературно-критичній рецепції луганських дослідників

За своє життя Іван Низовий зробив значний внесок журналістською діяльністю та співпрацею з обласними і районними газетами Луганщини в розвиток видавничої справи та вивчення регіонального аспекту культури та літератури. Так, журналіст газети «Луганська правда» Нелі Полякова встигла за життя поета поговорити з ним про його творчість та життя. Діалог з поетом дає можливість краще зрозуміти Івана Низового, так би мовити, з перших вуст дізнатись про громадську, особисту і творчу позицію митця.

Коментуючи вірш «Я просто гражданин Отчизны» Іван Низовий зазначає: «Стихосложение считается совершеннейшим из способов пользоваться человеческим словом. Но уметь писать стихи еще не значит быть поэтом. Настоящими поэтами всех времен и народов всегда были яркие индивидуальности, мятежники духа, искатели истины и патриоты». Запрошуючи до студії напередодні Всесвітнього дня поезії журналіст Нелі Полякова охарактеризувала вибір Івана Низового у якості гостя такими словами: *«Вот уже добрых полвека его стихи открывают людям трогательные истины, будоражат душу раздумьями и откровенными вызовом и бравадой в осмыслении таких вечных тем, как «личность и народ», «слово и язык», «история и современность». В отстаивании национальной идеи, а вместе с нею того, что мир для людей – их общий дом, нет на поэтическом небосклоне Луганщины фигуры заметнее, чем Иван Низовой. Свои стихи он пишет на сочном и образном, впитанном с молоком матери родном украинском языке, являясь для тысяч луганчан и почитателей поэзии еще и непревзойденным учителем «рідної мови». Его поэзия, «замешенная» на вдохновении образованного духа, оттачивалась не только в аудиториях Львовского университета и Луганского пединститута, Московского литинститута, но и в ходе суровых уроков полного драматизма детства, всей богатой на события и встречи с неординарными людьми жизни».*

Знаковим стало те, що Іван Низовий, родом із Сумщини, більшість свого життя прожив на Луганщині. Твори поета присвячені подіям, які пов'язані з його рідним краєм, родиною, друзями.

Іван Низовий звертається до читачів словами: *«Моє маленьке юнацьке серце вмістило в себе високе небо, вмістило в себе велике сонце, вмістило в себе весь світ під сонцем. І з того часу і дні і ночі з великим світом, з гарячим сонцем воліє серце ділити долю – і сльози щастя, і сльози болю».*

Ранній період творчості поета віддзеркалюється в першій збірці його віршів «Народжуються квіти», яка побачила світ у видавництві «Карпати». Більш зріла творчість поета пов'язана з Луганщиною, куди він переїхав у 1966 році. Тут він працював у районній та обласній газетах, на телебаченні, став членом спілки письменників, шість років був керівником Луганської організації спілки письменників України, видав більше 100 поетичних збірок. На питання журналіста: «Поэт в России больше, чем поэт, а в Украине?», – Іван Низовий відповів словами, що стали кредом його життя: «Когда мне приходится при знакомстве слышать, что ты не похож на поэта – радуюсь: я просто гражданин Отчизны. Не все из написанного мною в разных жанрах равноценно, но многими своими стихотворениями я горжусь, и, думаю, справедливо: они добрые и честные, отображают действительность такой, какая она и есть. «Найвище право – жить відверто» – так називається і недавній итоговий сборник моих произведений, куда вошли стихи и поэмы 60-х и 90-х годов, а также лирика последних лет, наполненных бурными событиями всеукраинского и планетарного масштаба».

Відомі українські письменники, літературознавці, критики, діячі культури, журналісти (Б. Олійник, Л. Сахно, М. Чернявський, Т. Рибас, І. Савич, В. Ладижець, Р. Трет'яков, Г. Кривда, О. Неживий та ін.) у своїх працях зауважують, що для сучасників твори поета носять поліфункціональне значення. Вони позитивно оцінюють його творчість та переконливо доводять її значущість для культурного поступу регіону, заявляють про її вписаність у загальнонаціональний літературний процес.

Послідовники Івана Низового продовжували його традиції письма. Сьогодні визнані поети – земляки Антоніна Листопад, Тетяна Дейнегіна, Ганна Гайворонська, Раїса Лук'янчук шанують та наслідують мистецьке слово поета.

Отже, біографія Івана Низового та співпраця з журналістами, літературними критиками дають нам змогу говорити, що це людина, яку загартувало саме життя, людина з принципами, з чіткою позицією, вихований стражданнями і тяжким життям. Сам Іван Низовий у вірші «З моєї біографії» писав:

... загинула мати.
 Фашисти спалили село,
 А батька мого в невідомі солдати
 Війна записала:
 Ні смертної дати,
 Ні навіть могили – вінки покладати ...
 Все інше у мене було![65].

Останній рядок рефреном проходить через кожен строфу – як найгіркіша іронія, може, найбільш обкраденого морально і духовно покоління тих, що їх прийнято називати дітьми війни. Микола Малахута, його товариш пише до 50-річного ювілею Івана Низового, про його долю, після того, як півторарічний Іван став сиротою: «Що далі – теж нелегко описати. Усе те треба було пережити, не впасти, не вмерти з голоду, пізнати грамоту борозни на чорноземі. Додам то тих мозольним університетів з Іванової біографії ще й таке. Сплавляв ліс на Архангельщині й там же таки зустрів своїх земляків зі Слобожанщини. Здибався з ними і в тайзі, де був лісорубом, і на Донбасі, де зводив «комсомольські» шахти наприкінці 50-х років, і в Карпатах, де служив у Армії, і знов орав чорнозем, був теслею, слюсарем, вантажником ... А заодно писав вірші. А за них його цькували. Бо в них була правда нашого життя, ота сама – неприкрашена. І вже, здається вся система цькувань чесних письменників – давно минулого і недавнього – писана-переписана. Але все ж

про одне ще не згадали – як знущалися з тих, хто не бажав вступати до компартії. Тоді обрушилися і на мого товариша Івана Низового. Але він витримав. Ось іще що стоїть за отим вистражданим і гірким рядком: «Все інше у мене було». А ще було – не друкування: найкращого, що написав і що й досі вимушене лежати в робочому столі».

Зазначимо, що життєва позиція Івана Даниловича, його погляди на життя знайшли своє місце у творчому доробку поета, що багато в чому є автобіографічним. Його поезії багатогранні, тематично урізноманітнені, символічні, звернені до народних джерел, образів, сюжетів, чим не залишають байдужими читача.

Іван Низовий виявив особливу активність у журналістській справі. Його шлях до україномовної журнальної критики (на теренах російськомовної Луганщини) наслідували послідовники цієї діяльності. Його журналістська концепція розвивалася, й не спадала напруга духовного завзяття митця від закінчення відділення факультету журналістики Львівського університету до останніх днів його життя.

Іван Данилович поет за покликанням. До визначних рис професійного таланту митця, на думку Т. Пінчук та А. Манько, можна віднести авторський гуманізм, прагнення віднайти в усьому чисте, світле, прекрасне, глибокий психологізм, імпресіоністична забарвленість кожної поезії, власне суб'єктивне бачення світу, прагнення уникати конформістського впливу широкого загалу.

Л. Колесникова вивчала слово-символ як один із образних елементів поезії Івана Низового. «Кожна національна культура має свою символіку, яка не може не впливати на мову художнього тексту. Це відбито й у поетичних творах кінця ХХ століття», – так стверджує дослідниця творчості Івана Низового Лариса Колесникова. У своїх наукових працях вона розглядає слова-символи предметного значення (символи-субстантиви) на матеріалі поетичних творів Івана Низового [8, с. 190 – 193].

У творчому доробку поета Луганщини, на думку науковця, лексема *вода* виступає в різних символічних значеннях. Як відомо, більшість народів надає

воді першочергове значення в природі. Вода – символ, з одного боку, підкріплення, плодючості, незорості, а з іншого – гніву божого й сильної дії. За античними уявленнями, вода – одна з чотирьох основних стихій, або елементів, на яких заснований Усесвіт (Вода, Вогонь, Повітря, Земля). Для Івана Низового характерне сприйняття води: як чогось цілісного, першорядного, необхідного. Частіше в поезії лексема *вода* уособлює силу, що спрямована на допомогу людині («*Є досить у мене повітря й води ; Ми не замислюємось нині, / Як і колись, як і завжди, / Що ні до чого все людині / Крім сонця, вітру і води*») [93, с. 55]. В окремих випадках (у поєднанні з лексемами на позначення інших стихій природи) згадана лексема символізує руйнівну силу («*Орда! Стихія. Пил і пап./ Землею, вітром і водою, / Наперекір і наповал*» [92, с. 181]) Головне значення символу *вода* в християнській символіці – це очищення. Звідси вода, перш за все, – символ хрещення. Крім того, християнське богослов'я розрізняє воду верхню (дощ, сніг, іній, роса) і воду джерельну, яка тече з каменя. У значенні «вода верхня» у поезії Івана Низового переважає лексема *дощ* («*Крапає-крапає дощ / тонкосльозо з вати туману; Випав дощ козацькими очима / засиніли проліски й волошки у житах / І під калиновим кущем / Радіють очі всевидючі, / Промиті лагіднім дощем*» [92, с. 185]), яка символізує благодіяння та прихильність Божу.

Мовний символ *свіча* у віршах Івана Низового зберігає значення священного культового предмета. Але окремі, поетичні рядки, базуючись на цьому слові-символі, набули символічної семантики в цілому («*Чим тобі зможу допомогти / Щира і ніжна людина? / Тим, / Що до власної самоти / Ще і твою самотину / Для повноти самоти долучу, / В муку з 'єднаю два болю І засвічу двоєдину свічу / На вівтарі двонедолі?; Я вже давно не плачу, / Тож плачу / За цю нелюдську витримку / Сивинами, / Над усіма колишніми / Провинами / Засвічую розкаяння свічу*» [92, с. 170]. Запалена свіча – символ спокутування гріхів, прохання Божого прощення, бажання знайти істину. Світло свічки відганяє нечисту силу, очищує душу, відводить погані думки. Протилежного значення набуває образ слова-символу *свіча* в поєднанні з

дієсловом «гасити» («Свій племін, свічко, не гаси, - / Світи мені хоч трохи / У ці затемнені часи, / В цю глупу ніч епохи ; Чого мені не вистача / В моїм напівжитті?! / Погасла ще одна свіча. / Погасне ще одна свіча. / За ними — ще одна свіча. / І не одна іще свіча / Погасне в самоті»)[92, с. 160].

Символічні образи з антонімічним значенням допомагають яскравіше простежити зв'язок зовнішнього світу й людських переживань, перехід від зображення речового світу у сферу ідей, філософських узагальнень.

За своєю семантикою лексема *свічка* дуже близька до лексеми-символу *вогонь*.

Вогонь — один з найважливіших символів людства. Це символ тепла, життя, світла, діяльності, енергії. Тривалий час вогонь є речовим символом, оскільки його не можна було нічим замінити й ніяким іншим способом відтворити: саме його існування розцінювалось як чудо, було священним. Вогонь як речовий символ підтримувався у святилищах, храмах, урочисто використовувався в жертвних вогнищах. У поезії Івана Низового лексема *вогонь* виступає як на позначення конкретної реалії із значенням «знищення, руйнування» («Що з другим на курнім шляху / Не зійшлося, не поєднаюся, / Не згоріло в однім вогні» [92, с. 70]), так і словом-символом у складі метафоричного перенесення («До елітарних не належу, / Тож не під плескоти долонь / Вдягаю в простих слів одежу своїх думок палкий вогонь; В закапелках душі / І твоєї незгоди / Самопальний вогонь пригаса, / Схолоня» [92, с. 65]).

Стильову функцію виконують у поезії Івана Низового семантично навантажені символи-субстантиви християнської релігії, зокрема *хрест*, *вівтар*. *Хрест* як символ виник ще в доісторичні часи, виступаючи знаком Сонця, і бере свій початок від зображення перекладок «сонячного колеса», тобто двох перпендикулярних один одному діаметрів кола. Християнська релігія виводить свій хрест не з давніх культових знаків, а із звичаю, що історично існував у багатьох народів, мати ганебні стовпи або стовпи мук для покарання злочинців. Лексема-символ *хрест* у поетичних творах І. Низового, зберігаючи семантику традиційного символу, є багатозначною. Перш за все

хрест – предмет і символ культу християнської релігії, який являє собою стрижень з однією або кількома поперечниками у верхній половині. За легендою, на подібному хресті було розп'ято Ісуса Христа, який за три дні воскреснув. Для поезії Івана Низового характерними є вживання аналізованої лексеми із семантикою «розп'яття», що символізує життя або врятування заради життя: *«Ніхто й ніколи в тебе не відніме / Христа живого, / Знятого з хреста! ; Він – блудний син села і міста / І волі вольної. Це ті / Три храми в грішному житті, / Де Трійця світиться пречиста / І він – четвертим – на хресті; Не хваліться в захваті нікому / Про квітучі ниви, і сади, / Бо вони ж на попелі гіркому, / На крові, солоній і густій, / Тих, / Кого ми під салюти грому / Звіку розпинаєм на хресті; Хто ми з тобою: / Товариші; / Щирі коханці / З болем в серцях, / Вічні блукальці / Наманівцях, / Дві безнадії в труднім житті / Двоє розп'ятих на одному хресті?»* [92, с. 55]. В аналізованій поезії вживається лексема *хрест* і з низьким емоційним навантаженням: предмет у вигляді фігури з двох планок, брусків, які перетинаються між собою. Найчастіше подібні фігури зустрічаються на цвинтарі і є ознакою місця, де поховано людину: *«Утішся цим, / Бо вищої немає / Свободи, / Ніж: свобода все стерпить / І не дійти у відчаї до краю, / Де тільки хрест - / І то вже твій - / Стоїть! ; «І ти в життя закоханий?» / «І ти?» І Обидва – у відставці генерали. / Довкола них росли німі хрести – / Під ними цілі армії лежали»* [92, с. 50]. Лексема-символ *хрест* має і значення «відзнака, орден». У віршах І.Низового з цим значенням ця лексема зустрічається поодинокі: *«Дончаки, / Хрестами обцяцьковані, / При шабельках і при канчуках / Коні їх зненавистю підковані, / Вітер в головах і в бунчуках»* [92, с. 53].

Мовний символ *вівтар* упродовж розвитку історії зазнав певних змін. Він походить від жертовних горбів, на яких представники різних язичницьких культів запалювали жертовні вогнища, і від каміння, на якому закладали жертви. Згодом, утративши ці функції, вівтар перетворився на речовий символ підвищення й жертвності, де встановлювались культові предмети. У поезії І.Низового слово-символ *вівтар* зберігає значення святої споруди, що

розташована в передній частиш будь-якого храму: *«Скільки серць на вівтарі святому / Спалахнувши згасло назавжди! / Не хваліться в захваті нікому / Про квітучі ниви і сади»* [92, с. 57]. Вислів «покласти (принести) на вівтар» означає жертвувати чим-небудь в ім'я чого-, кого-небудь. З цим значенням лексема *вівтар* зустрічається і в поезії Івана Низового, де вона набуває ще більшого смислового й емоційного навантаження у складі образу «вівтар-Україна»: *«Ми любимо і турків, і татар, / Шануємо всіляких, прийшлих, різних... / Ідею інтернаціоналізму / Поклали ми на твій святий вівтар, / Вітчизно... / Й чужі громилища - / За ударом ~ вдар! - / Священний доруйнований вівтар ; Піддослідними стали ми ізнов, - / Доволіросло, бач, матер'ялу: / Отруєну й загилу, нашу кров / Ізнову з нас виціджують помалу / На той святий, запльований вівтар, / Що матір'ю-Вкраїною зветься»* [92, с. 59].

Більша частина стійких слів-символів у поезії Івана Низового багатозначні. Символіка в його віршах не зводиться лише до вживання слів у символічній функції. Вона тісно зв'язана з постійною увагою поета до слова, до його семантичного перетворення.

Як бачимо, думки луганської дослідниці Лариси Колесникової є актуальними, вагомими, аргументованими у низці мовознавчих праць, присвячених творчому доробку Івана Низового. На нашу думку, Лариса Леонідівна зосередила увагу на найбільш не вивченому аспекті поезії митця. Адже рецепція творчого доробку майстра художнього слова обмежується досить малим колом осіб і твори майже не досліджені в повному обсязі.

Актуальним в період святкування сімдесятиріччя Івана Низового стають дослідження творчості митця в контексті літературного, мовознавчого процесів другої половини ХХ – початку ХХІ століть. Одним з вагомих є звернення кандидата філологічних наук, професора Т. Терновської до мовного світу Івана Низового. Авторка статей аналізує лірику письменника з позицій сучасних мовознавчих підходів [93, с. 157 – 160].

«Перечиту ю Стуса...»

...І хочеться знов повернутись

В неповторний той травень,
 На той семінар поетичний
 В розчудесній Одесі
 І до Василя доторкнутись
 Непомітно рукою:
 Чи й справді такий він величний?
 О наївні думки!
 Ми ж були молоденькі й гарячі –
 Нам жилось,
 Як пилося у спрагу ковша
 Навхильці,
 І ніхто не завважив тоді
 Василю вдачі,
 І ніяких пророчих ознак
 На ясному лиці... [93, с. 157 – 160].

Як відомо, цілісний погляд поета на світ відображається у структурній єдності тексту, у його композиції. Кожен елемент, на думку Ю. Лотмана, «реалізується лише у відношенні до інших елементів і до структурного цілого всього тексту» [10, 11]. «Перечиту ю Стуса...» – це монологічний твір, поезія-роздум, проникнута настроєм задуми. У ній розкривається тема невизнаного за життя поета-генія.

У композиції вірша можна виділити три сегменти, що служать для розкриття змістових мікротем: 1) «Перечиту ю Стуса...»; 2) екскурс у минуле; 3) узагальнення, висновок.

Перша мікротема розкривається досить лаконічно одним рядком метонімічного характеру «Перечиту ю Стуса...», що являє собою односкладне означено-особове речення. Глибока пауза в кінці названого рядка свідчить про душевні переживання автора, пов'язані, очевидно, з осягненням творчої спадщини побратима-однодумця й тим, яка доля йому судилася. Невипадково

цей рядок винесено в заголовок, що переконує в семантичній значущості його для всієї поезії.

Друга мікротема репрезентована 2-7 рядками. Превалює сюжетна форма розповіді. Фактуальна інформація реалізується через вказівку на час (той травень), місце (В розчудесній Одесі) минулої події (семінар поетичний).

Ритміко-інтонаційна та синтаксична будова цих рядків сприяє створенню тону спокійного об'єктивного повідомлення. Пауза на початку другого рядка посилює роздумливу стильову домінанту, яка підтримується також інверсованим рядком слів: «семінар поетичний», «доторку нить непомітно рукою».

Конкретизуюча роль належить займеннику *той*, який повторюється в тексті двічі. Зі світлим почуттям автор згадує «неповторний той травень», «той семінар поетичний в розчудесній Одесі». Особлива експресія досягається використанням епітетів, серед яких розчудесний є okazіоналізмом, що позначає найбільший вияв позитивної ознаки. Уживання в даному контексті тільки імені Василь (без прізвища) є засобом інтимізації, духовної близькості автора з поетом.

Синтаксично другу мікротему розкриває безсполучникове складне речення, перша предикативна частина якого – це просте безособове речення, ускладнене однорідними членами, об'єднаними семантично навантаженою римою (Хочеться повернутись – (І до Василя) доторкнутись). Друга частина речення «Чи справді такий він величний?» відзначається семантичним сенкритизмом: з одного боку, оформляє нетипову безсполучникову конструкцію мети, а з іншого – являє собою дещо трансформоване (за законами художнього мовлення) внутрішнє мовлення автора.

Семантично ускладненим, на думку дослідниці, є також окличне номінативне речення «О наївні думки!», яким автор засвідчує неможливість «повернутись» у минуле. Разом з тим це речення пов'язує третій (останній) сегмент поезії з попереднім і є, по суті, відповіддю на питально-риторичне речення «Чи й справді такий він величний?»

В останній композиційній частині (9-17 рядки) поезії сюжетний план послаблюється на користь значення цілого тексту, хоча спогади автора про минуле наявні й тут («Ми ж були молоденькі й гарячі...»). Цей сегмент має явно виконавський характер. Семантичний обсяг займенника *ми* розширюється, він набуває символічного значення. Ми – це й інші письменники-однодумці, ровесники, для характеристики яких автор залучає епітети «молоденькі й гарячі». Образне значення «молоденькі» (із суфіксом суб'єктивної оцінки -еньк-) у даному контексті позначає не тільки молоді, а й наївні, недосвідчені. Влучно дібране розгорнуте порівняння «Нам жилось, як пилося у спрагу з ковша Навхильці» свідчить про насичене, духовно багате «тоді» життя.

Концептуально важливими для змісту всього є останні чотири рядки поезії, синтаксично оформлені в предикативну частину трьохкомпонентного складного речення, яка приєднується сполучником *і*, що, по суті, суміщає й ознаки підсилювальної частки: «І ніхто не завважив тоді Василевої вдачі, І ніяких пророчих ознак На ясному лиці...». Семантично навантаженими в даному контексті виступають займенники *ніхто*, *ніяк*. Саме в останніх рядках криється сумний висновок автора.

Цікавий звукопис поезії: майже вдвічі переживає акцентована вокалізація (І. Чередниченко) на [o], [a] у порівнянні з наголошеними голосними переднього ряду, що загалом сприяє посиленню художньої експресивної мови. Комбінована консонантизація на [p], [c], [ч]: «Перечитую Стуса... І хочеться знов повернутись В неповторний той травень, На той семінар поетичний В розчудесній Одесі ...» – допомогла авторів передати всю гаму почуттів, які він переживає.

Поезія не випадково завершується паузою (три крапки), що свідчить про намагання автора залучити читача до подальшої інтелектуальної діяльності.

Маємо зазначити, що дослідження луганських науковців дають поштовх для подальшого вивчення в галузі мовних аспектів поезій Івана Низового, вписання в контекст творчості митця, його ідіостилю, системи образності тощо.

Зазначимо, що кінець XX – початок XXI століття презентує стильових пошуків, напрямів, мистецьких течій, поєднання елементів традиційної поетики з експериментаторством тощо. Творчість Івана Низового асоціюється із продовженням традицій класичного українського письменства, проте позначена виразними індивідуальними рисами, пошуками власного ідіостилю, системи образності, порушенням актуальних, злободенних проблем сучасного українського суспільства, життя людства в цілому.

Збірка «Зливодиво» Івана Низового, на нашу думку, й нині є досить популярною. Так, І. П. Гречаник, кандидат філологічних наук, автор статті «Сягнути недосяжного (роздуми про збірку Івана Низового «Зливодиво»)» зазначає, що у ній поєднується радість зі смутком, як чорне із білим. У передмові, написаній самим автором, проявляється така особливість стилю поета, як вільне мислення [4, с. 25 – 29].

Умовно, на думку дослідниці, у збірці можна виділити три основні тематичні частини:

I. Природний аспект

II. Аспект присвяти

III. Інтимна лірика

Природний аспект розкривається інтенсивно та непослідовно, мов сповнений невідомою енергією. Яскравим прикладом є цикл «*Весняні етюди*», який приходить на зміну більш пасивній ліриці і відбувається певне навантаження інформації з різкою зміною настрою:

Нескупі весняні води

Напоїли всі городи...

Хай росте капуста тлуста,

Гладкобокi огiрки,

I всяке зiлля

Густо

Обжива грядок рядки! [101, с. 16].

Не складно відчувати у даній поезії певну скупість почуттів. Йде пряма констатація фактів, художнє обрамлення досить слабе. Повним протиставленням вищезгаданої поезії є вірш *«Дозріва кропива для борців»*, де відбувається поєднання опису природи зі спогадами дитинства (тема ностальгії). Розповідь починається із захоплення природою навесні:

Для душі розцвітають фіалки –
Наче б небо розбилось на скалки
І розсипалось поміж кущів...

А завершується спогадами з дитинства:

Я в дитинстві нарву кропиви,
А фіалок не буду чіпати... [101,с. 18].

Кульмінаційним моментом є порівняння фіалок із небом, яке «розбилось на скалки», а далі йде спад подій та перехід до спогадів. Подібним є вірш *«Зацвіли абрикоси в дворі»*.

Розглядаючи природний аспект творчості Низового не можна залишити поза увагою *образність* його поезій [30], що насичена психологізованими образами, передає суб'єктивне світовідчуття ліричного героя.

Поезія *«Розстелив я вулицю зелену»* побудована за допомогою одного з елементів живопису – *колориту*. Колористика на сьогодні є одним із перспективних напрямів дослідження елементів образної системи у літературознавстві, лінгвістиці, фольклористиці тощо.

Перед читачем у невеличкому вірші розгортається цілісна картина *зеленої вулиці*. Вона уквітчана травневим цвітом, що свідчить про життєдайну енергію весни. Важливим елементом є зображення розміру вулиці:

Розпросторся, вулице зелена,
Бо чогось ти стала завузька [30,с. 26].

Отже, читаючи цю невеличку поезію, можна намалювати цілу картину буття.

Особливістю образності віршів поета є насиченість їх okazіоналізмами, тобто авторськими неологізмами, що постають яскравою рисою ідіостилю митця. Один з сонетів є яскравим прикладом цього:

Вітер старанно підмів
вулиці і площі,
А помив їх,
Як зумів,
Тепловесний дощик,
Зарясніло всюди:
Квіти птахи і люди... [101, с. 16].

Або:

Вапном підбілені дерева
Немов школярики в шкарпетках,
Такі охайно-празникові,
Біжать вздовж вулиць... [101, с. 16].

Отже, природний аспект розкривається дуже інтенсивно і вражає своєю образністю, яка відтворюється за допомогою елементів живопису.

Як бачимо, пейзажна лірика Івана Низового відзначається особливою частотністю використання елементів кольору, кольоративної символіки задля підсилення образності поезії, розкриття додаткових символіко-сміслових планів, посилення експресивного впливу на рецепієнта.

Цей період поступово змінюється інтимною лірикою. Тепер вірші побудовані на емоціях, але не на прямих, а на спогадах про кращі хвилини життя. Особливо гостро сприймаються кульмінаційні моменти, у які, як відчувається, автор заклав підтекстову потужність. Саме такою поезією є «У затінку Пігмаліона», яку можна вважати кульмінацією всієї збірки. Вірш побудований на спогадах. Саме тут відчувається найбільше емоційне навантаження. Поет зумів вилити у вірш справжні, вічні чоловічі почуття до жінки:

Він переплутав, де ява, де сон,

Забув у чім життя найвища сутність;
 Не п'є вина й жінок не спомина,
 Крім однієї – рідної, своєї, –
 Він як митець утратився без неї,
 Все загубив: і задум, й ідеї,
 І як їх повернути, вже не зна [101, с. 23].

Поет намагається передати те надмірне кохання у майстерні, якого колись зазнавав, сучасному читачеві. Особливим образом є скульптура Мадонни, яка в очах поета вже «постаріла»:

В кутку дримає гіпсова Мадонна,
 Пригасла вся, неначебто бездомна [101,с. 23].

Даний образ є символом тієї краси кохання і сили почуттів, «свідком» яких колись була ця майстерня.

І завершується поезія сумом:
 Я – поза раєм. Осені жура
 Вже зазира колись в мажорну душу,
 І не відомо: почекати мушу
 До кращих днів, чи вже мені пора
 У вирій відлітати? [101,с. 23].

Іншим прикладом розгортання теми кохання у збірці є поезія «Я губ твоїх забув інтимну мову», де переважає той же самий смуток за втраченим коханням, яке назавжди залишилося в пам'яті.

Урозтіч розтеклися роки, мов ріки,
 Поцезли протилежні береги.
 Це ж скільки треба хисту і снаги,
 Щоб поєднать роз'єднане навіки [101, с. 20].

Зазначимо, що Іван Низовий у своїй інтимній ліриці відтворює власні емоції, переживання, пов'язані із романтичним почуттям кохання, поклику душі і серця, що накладає свій відбиток на підсилену чуттєву образність поезій.

Паралельно із даними періодами розгортається ще один: *аспект присвяти*. Поет присвячує вірші *Олегові Орленку, онукові Богдану, Олені Дуровій, Віталію Кодолову* та ін. Поезія «*Пам'яті В. Ю. Орлова*» сповнена тугою за приятелем, який «спокійно лежить без тривоги і турбот». Низовий стверджує, що пам'ять про нього житиме в серцях товаришів:

Твій подих зостанеться в кожній
скульптурі –
Твоєму творінні: Шевченко і Даль,
Грінченко й Сосюра в ліричній зажурі
Освітлять мою
за тобою
печаль [101, с. 17].

Орлов був відомим скульптором та дуже гарним другом Івана Низового. Поета завжди вражали його праці. Саме тому він так тяжко переносить смерть митця.

Іноді Низовий вдається до хитрощів і заманює читача таємничою назвою вірша. Яскравим прикладом є присвята з позначкою «І загадка, і натяк декому». Такий вірш вже просто не можливо залишити поза увагою. Це є психологічним елементом.

Окрім згаданих, у віршову сітку збірки вплітаються інші поезії, основна частина яких є описом буднів автора («*Мимо вікон моїх*», «*Завагався біля каси*» та ін.), туга за минулими роками («*Я хотів би востаннє*») та спогади з дитинства («*Простелив я вулицю зелену*»).

І завершується збірка поезією «Остання молитва», де поет щиро звертається до Бога з проханням «*Не відніми в мене, Господи, будь милосердний зрячу сльозу, бо осліпла сльоза – не сльоза!*». У вірші поет згадує всі свої життєві муки. Він є ніби останнім покликом до народу.

На останок хотілося б зауважити, що всі виділені аспекти міцно зв'язані між собою і дуже важко виділити їх у збірці. Поезії розташовані хаотично, але так, що в ході читання відбувається певне емоційне навантаження, яке

доходячи до кульмінаційного моменту, починає спадати. Нелегко зрозуміти світогляд, який складався у тяжких життєвих умовах. І збірка *«Зливодиво»* є криком душі письменника, яка сповнена смутку. Для нього весь навколишній світ здається сірим, а радують серце лише спогади.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. У яких обласних і районних газетах працював Іван Низовий?
2. Які збірки Івана Низового побачили світ у дев'яності роки?
3. Якими збірками Іван Низовий продовжує свій творчий шлях у двохтисячних роках?
4. У яких містах України виходили книги Івана Низового?
5. Де здобув вищу освіту Іван Низовий?
6. Скажіть, якою медаллю нагороджений поет?
7. Доберіть висловлювання науковців, літераторів, журналістів, культурологів про творчий шлях Івана Низового.
8. Запишіть своє ставлення до творчості Івана Низового (5-10 речень).
9. Запишіть головні теми, на Вашу думку, які порушені у ранній творчості Івана Низового.
10. Окрім ліричних збірок, письменник видав одинадцять дитячих книжок. Прочитайте їх та складіть словесний портрет головних персонажів.

Рекомендована література

1. Неживий О. Іван Низовий: усе на світі від любові / О. Неживий // Слово Просвіти. Всеукраїнський культурологічний тижневик: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: slovoprosvity.org...іван-низовий-усе-на...від-любові/.
2. Криловець А. Нам треба голосу Івана Низового / Анатолій Криловець: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: kharkiv-nsru.org.ua/archives/4408.
3. Низова Л. Пам'яті Івана Низового. «А як же без тебе...» / Леся Низова: [Електронний ресурс] – Режим доступу: nathnennya.ucoz.ru/publ/luganska_obl/lesja_nizova.

Розділ 2. Специфіка поетичної творчості Івана Низового

2.1 ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ МАНЕРИ ІВАНА НИЗОВОГО

Кожному письменнику притаманна індивідуальна творча манера. Є вона і у доробку Івана Низового. Одна з особливостей творчої манери Івана Даниловича – надання образу ліричного героя автобіографічних рис. Туга за втраченою особистістю віддзеркалюється в поезії «Пам'яті Григора Тютюнника»:

Озивається до гори гора,
 До зорі – зоря, до ріки – ріка...
 Не озветься лиш голос Григора,
 Не підніметься лиш його рука.
 До душі – душа, до сльози – сльоза,
 До рядка – рядок,
 Щоб новелою
 Стало те, що він
 Людям не сказав,
 Що й сьогодні нам
 ще не велено [98, с.11].

Як бачимо, вірш присвячений відомому українському письменникові Г.Тютюннику. За жанром поезія належить до інтимної лірики. У ній віддзеркалюється тема скорботи автора за відомим українським письменником. Ідеєю твору є побажання почути те, що було заборонено тоді й сьогодні, нажаль, що люди не зможуть почути ставлення письменника до тогочасних та сучасних подій.

Емоції у вірші виражаються в динаміці, переважають особисті інтонації.

Образ Григора Тютюнника зіставляється за схожістю до інших образів(все може озиватися одне до одного, тільки не може обізватися Г. Тютюнник до людей).

Яскравим образним засобом інакомовлення є метафора (озивається гора, не озветься голос). Щодо мовних особливостей, то можемо сказати, що найбільш уживаною є анафора (5-6 рядок починається на до).

З приводу системи віршування, то варто зазначити, що його можна віднести до силабо-тонічного.

Віршований розмір – п'ятистопний ямб, рима – чоловіча, точна, проста, римування – перехресне, строфіка – 2 катрени + трирядкова строфа.

Звернемось до твору «Терикони», присвяченому шахтарям та тяжкій шахтарській праці, в якій простежується жанр громадянської лірики:

Мозолі шахтарської землі –
 Терикони в сивій ковилі
 Втомлено бугряться і димлять
 Мозолі Донбасові болять [39,с. 21].

Автор виявляє новаторство у зображенні териконів, як результату праці шахтарів. Ідеєю твору є опис тяжкої праці шахтарів через образ териконів, який він ототожнює з мозолями. У вірші переважають суспільні інтонації. Образ териконів, який використовує автор у вірші, зіставляється як образ тяжкої праці за асоціацією.

У досліджуваному творі основними засобами інакомовлення є метафора (*терикони бугряться і димлять; мозолі болять*); символ (символічний образ терикону як тяжкої праці шахтарів).

Серед мовних особливостей вірша можна виділити такі епітети (*шахтарської землі; сивій ковилі*).

Віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – трьохстопний анапест, рима – чоловіча, точна, проста, спосіб римування – суміжне, строфіка – катрен.

У творчості Івана Низового домінантним є образ лелеки, який уособлює час, простір, роки і це простежується в таких рядках:

Летять, летять лелеки й літаки
 Через роки, і відстані, і думи.
 Між нами й ними

Надпотужні струми
 Викрешують контактів блискавки,
 І ми чуттям пронизані чудесним –
 Глибокоземним, високо небесним! [34, с. 35].

В інтимній ліриці наголошується на великій відстані між людьми (матеріальний світ) та небом (духовністю).

Стверджується думка, що не дивлячись ні на що, ми повинні не забувати про духовність.

Образи лелек та літаків сприймаються читачами як небо, яке недосяжне для людини. Ці образи створюються за допомогою асоціації.

Основним образним засобом інакомовлення є метафора (летять літаки, струми викрешують).

Мовні особливості – епітети (надпотужні струми, чуттям чудесним, глибоко земним, високо небесним), віршування – силабо-тонічне, віршований розмір – п'ятистопний ямб, рима – жіноча, точна, проста, спосіб римування – перехресне, строфіка – септима.

Яскравим прикладом мовної специфіки поезій Івана Низового є вірш «Ще вита незримо над садами»:

Ще вита незримо над садами
 Серпня не збайдужіла душа.
 Груша, вся обвішана плодами,
 Радості гасить не поспішала.
 Ще дзвінка цикада пилорами
 Коника в траві не заглуша,
 І вита незримо над садами
 Серпня не збайдужіла душа [38, с. 50].

Аналізуючи цей вірш, необхідно зазначити, що за жанром він належить до пейзажної лірики. Опис серпневого дня на природі є одним із узагальнюючих образів в творчості Івана Низового. Поет показує почуття ліричного героя перед наступом осені, милування останніми літніми днями. Емоції у вірші

виражаються у статиці, переважають особисті інтонації. Образи, використані автором у поезії зіставляються за схожістю.

Основні образні засоби інакомовлення – метафора (вита душа, груша гасить не поспішала, цикада не заглуша), мовні особливості – епітети (не збайдужіла душа), віршування – силабо-тонічне, віршований розмір – трьохстопний амфібрахій, рима – чоловіча, точна, проста, римування – гра рим, строфіка – октава.

Про сенс життя Іван Низовий розмірковує у наступній поезії:

Найвище право – жить відверто
 Серед людей, на видноті,
 Й з високим іменем померти
 На безіменній висоті.
 Померти – й знову відродитись
 В піснях, у споминах, в синах...
 Вітчизні вічно колоситись
 На чесних наших іменах [39,с. 22].

Іван Данилович у цій поезії розповідає про найвище право людини – життя, як його треба прожити. Він закликає до активної громадянської позиції в житті країни, щоб після смерті залишити спогади в людських серцях. Проблема морального вибору постійно стоїть у житті. Автор висловлює свої почуття в динаміці, виражає їх зовнішньо, намагаючись сформулювати в читача реакцію на них. Переважають особисті інтонації, які, на думку автора, повинні перейти в суспільні. В аналізованому вірші присутній лише ліричний герой, який пропонує певний стиль життя.

Основні образні засоби інакомовлення — метафора (*Вітчизна колоситись*); символ небуденного, прожитого не просто так життя: (*відродитись в піснях, споминах, синах*), мовні особливості — епітети (*високим іменем, безіменній висоті, чесних іменах*), віршування — силабо-тонічне, віршовий розмір — чотирьохстопний ямб, рима — жіноча, точна, проста, спосіб римування — перехресне, строфіка — 2 катрени.

Ліричні твори поета присвячені й історичним постатям, у яких він проводить паралелі (то звеличує, то засуджує):

Поминальна Сталіну
 Великий трьохликий в личині рябій,
 Подібний на хижу двоногу звірину,
 Ми й досі ще носим на власнім горбі
 Твою
 не струхлявілу ще
 домовину,
 І досі
 по краплі
 лякливих рабів
 із себе вичавлюєм кожную хвилину [40, с. 62].

Дана поезія також належить до громадянської лірики. У ній домінує тема: поминальна згадка про діяльність та постать Сталіна. Автор наголошує на тому, що навіть після десятиліть зі смерті Сталіна ми відчуваємо його діяльність – відсутність свободи слова, лякливості, «рабство». Емоційне вираження вірша експресивне, динамічне, переважають суспільні інтонації.

Образ Сталіна розкривається через асоціацію його вчинків.

Основні образні засоби інакомовлення — порівняння (*подібний на хижу двоногу звірину*); перифраз (*не струхлявіла домовина-негативні наслідки діяльності Сталіна*). Досить вдало передані символ пережитків сталінщини (*лякливий раб*), мовні засоби — епітети (*личині рябій, хижу звірину, не струхлявілу домовину, лякливих рабів*), віршування — силабо-тонічне, віршовий розмір — чотирьохстопний амфібрахій, рима — 1,3 рядки – чоловіча, 2,4 – жіноча; точна проста, римування — перехресне, строфіка — секстина.

Варто виділити серед інтимної лірики таку поезію:

Душа не проситься на спочин, –
 Вона в зеніті сповідань,
 Хоча й втомилася від збочень,

Перегінців і відставань.
 Вона сьогодні торжествує,
 Радіє світлу і теплу:
 Не пропаде нічого всує,
 Не перетліє на золу!
 Хоча й на осінь повертає,
 Та не похмуриться душа:
 Перегортає, пригортає,
 Довершує і доруша... [43,с. 52].

У цій поезії ведеться розповідь про невтомну душу автора, яка багато чого пережила, вона переплітається з тематикою про сенс життя, як продовження теми долі митця. Автор закликає не втрачати віру в себе, не покладати рук в будь-якому разі, навіть коли приходить старість. Вірш емоційно забарвлений, почуття виражені в динаміці, переважають особисті інтонації. Іван Низовий у цій поезії описує свою душу, порівнюючи її з живою людиною. Для зображення образу душі, він послуговується таким образом як зіставлення за схожістю.

Основні образні засоби інакомовлення — метафора (*душа не проситься, втомилася, торжествує, радіє, не похмуриться; осінь повертає*); алегорія (*душа, як показник внутрішнього світу людини та його сили*); перифраза (*на осінь повертає – старість*), віршування — силабо-тонічне, віршовий розмір — чотирьохстопний хорей, рима — жіноча, точна, проста, спосіб римування — перехресне, строфіка — 3 катрени.

Отже, *історична тематика* в ліриці Низового представляє власні переконання, погляди митця.

Творчий доробок Івана Даниловича Низового презентує *поезії про природні явища, рідний край, красу навколишнього світу*. Так, поезія «Серпнева гроза» передає творчу описову манеру письменника:

Сліпуча зав'язь блискавці
 На гілці грому.

Лежу ,пірнувши у копицю,
 В пахку соломучу.
 Принишкли верби і осоки,
 Принишкли коні,
 І ллється дощ в криничні соти
 На оболоні.
 І затишно мені і втішно
 В теплі копиці,
 Мов щось просвітлено – безгрішне
 Уперше сниться [46, с. 22].

У цій пейзажній ліриці досліджено співвідношення метафізичного і природного світів. Автор зображує опис серпневої грози, прагне передати стан природи в таку погоду та свій внутрішній стан, коли він побачив таке явище природи. Емоції статичні, переважають особисті інтонації. Для того, щоб уявити внутрішній стан ліричного героя, ми повинні уявити певний асоціативний ряд, читаючи цей вірш. Образ ліричного героя розкривається через асоціації. Однією із особливостей творчої манери поета є використання метафори (*принишкли верби і осоки, коні*), порівняння (*і затишно мені і втішно в теплі копиці, мов щось просвітлено – безгрішне уперше сниться*), анафори (5 та 6 рядки починаються з одного слова(*принишкли*), таких мовних засобів, як епітети (*пахку соломучу, криничні соти, теплі копиці*). Віршування — силабо-тонічне, віршовий розмір — чередування чотирьохстопного ямбу з трьохстопним ямбом, рима — жіноча, точна, проста, римування — перехресне, строфіка — 3 катрени.

Любов до рідного слова, до усього українського породила низку поезій присвячених народній тематиці:

Українська мова – синтез
 Крові, поту і зорі.
 Зневажають її ситі,
 Плачуть нею злидарі

Нею плачуть і сміються
 Слобожанські солов'ї,
 Нею лають, як нап'ються,
 Рідну матір холуї... [47, с. 7].

Дана *громадянська лірика* віддзеркалює любов до рідної мови, як одну з найвищих людських чеснот. Поет показує стан функціонування української мови на сучасному етапі. Ідеєю твору є занепокоєння автором відношенням сучасних українців до рідної мови, за яку так тяжко боролися попередники.

Емоції виражаються зовнішньо, динамічно, переважають особисті інтонації.

Про сучасний етап функціонування української мови ми зможемо зізнатися, якщо зробимо висновки щодо дій, описаних у вірші. Домінує узагальнюючий образ української мови. Основні образні засоби інакомовлення – символи, які розкривають шлях боротьби за мову (*Синтез крові, поту і зорі*), мовні засоби – епітети (*слобожанські солов'ї, рідну матір*); анафора (5 та 7 рядки починаються одним словом «нею»), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – трьохстопний хорей, рима – жіноча, точна, в 2 та 4 рядках неточна, проста, римування – перехресне, строфіка – октава.

Іван Низовий демонструє життєву позицію у таких рядках:

Я підстригся «під-канадку»
 І «шанеллю» освіживсь,
 З'їв німецьку чиколядку,
 Пива чеського напивсь;
 Закурив російську «приму»,
 Бо ж дешева, не секрет, –
 Напустив чужого диму
 В свій домашній кабінет... [77].

Ця позиція характеризує засилля на теренах України закордонних товарів. Ми бачимо занепокоєння автора тим фактом, що більшість населення користується закордонними товарами через дешеву ціну, або через

неспроможність створити подібне. Емоції передаються через динаміку, переважають особисті інтонації. Емоції головного героя передаються через контраст. Основні образні засоби інакомовлення – символ вживання закордонних товарів (*чужий дим*); антономазія(перехід назв у загальну): (*«шанеллю», «приму»*). Мовні особливості – епітети(*німецьку чи колядку, пива чеського, дешеvu «приму», чужого диму, домашній кабінет*). Віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – чотирьохстопний хорей, рима – 1,3,5,7 – й рядки – жіноча рима; 2,4,6,8 рядки – чоловіча; точна, проста, римування – перехресне, строфіка – октава.

Велику увагу у своїй творчості поет приділяє темі кохання: щирому, палкому, взаємному, вічному. Такі почуття простежуються у вірші:

Моя посивіле любове.
 До серця ближче притулилась,
 Згадаймо разом все чудове,
 Що з нами трапилось колись.
 Жаркий цілунок, шлюбне диво,
 В ночах наміряне дитя,
 Нехай і швидко, та щасливо
 Ми прожили своє життя.
 Банальний вірш, слова затерті,
 Однак здається нам обом:
 Вони сильніш самої смерті,
 Бо є безсмертною любов [25, с. 13].

Аналізуючи вірш, можемо констатувати, що він належить до інтимної лірики. Поет звертається до своєї коханої жінки, показує силу кохання у будь-якому віці без обмежень, виражає свої особисті відчуття. Образ ліричного героя та його коханої жінки розкривається через сприйняття нами спогадів закоханих та асоціацій, які вони викликають. Основні образні засоби інакомовлення – порівняння(*моя посивіле любове*), мовні засоби – епітети (*посивіла любове, жаркий цілунок, шлюбне диво, наміряне дитя, банальний вірш, слова затерті*),

віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – чотирьохстопний ямб, рима – парні рядки – чоловіча рима, непарні-жіноча; точна, проста, римування – перехресне, строфіка – 3 катрени.

Палкі почуття відображаються і в інших поезіях:

Яка любов – кожнісінька клітина
Пронизується болем до кісток!
А там,
Де був калиновий місток,
Тремтить лише тоненька павутина [30, с. 16].

Глибокі і сильні переживання ліричного героя охоплюють його від тих відчуттів, які він переживає. Автор одночасно захоплюється почуттям любові, яке охоплює кожнісіньку клітину його душі і сумує від втраченого. Ліричний герой переживає почуття любові та одночасно відчуває почуття смутку за втраченим. Коли читаєш рядки вірша, то мимоволі переносишся на місце ліричного героя, співпереживаєш йому, відчуваєш одночасно радість і заздрість від того, що було пережито героєм, і смutek за втраченим почуттям. У вірші переважають особисті інтонації, автор показує особисті відчуття. Образ ліричного героя розкривається через почуття любові та асоціацій, які це почуття викликає. Основні образні засоби інакомовлення – метафора (*пронизується болем до кісток*), мовні особливості – епітети (*кожнісінька клітина, калиновий місток*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – п'ятистопний ямб, рима – 1,5 рядки – жіноча рима, 2,3,4–чоловіча; точна, проста, римування – кільцеве, строфіка – п'ятирядкова.

З тривогою та щирою любов'ю Іван Низовий ставився до спогадів про рідний край, безрадісне голодне дитинство. Свої почуття він виражав у ліриці:

Повертаюся знову до землі,
до тієї землі, де в ранковій імлі
Я пробив свої кроки найперші, малі
по ріллі прохолодній;
під стопою пружинить рілля,

з-під якої проклюнулись гостро зілля,
 щоб на них висипалось охляле маля
 в повоєнні голоднім...
 Виринаю з корінням бур'ян,
 щоб роздольно буяв мій малесенький лан,
 щоб в очах закріпачених містом селян
 розвиднявся світогляд...
 маю хату, якої одвіку нема
 я в бездомнім житті, – лиш лопух прикривав
 від негоди мене. Я під ним раював
 і мене годувала картопля [99, с. 78].

Показ гострих переживань і відчуттів героя через спогади, які його охопили, коли він повернувся через багато років на свою малу батьківщину.

Ідея поезій наскрізна: де б ми не були, нас завжди «тягне» туди, де пройшло дитинство, нехай голодне і повоєнне, але це місце для нас видається тепер раєм. Ліричного героя переповнюють почуття від того, що він знову на тій землі, «де робив свої кроки найперші».

Коли читаєш рядки вірша, то мимоволі переносишся думками туди, де минуло дитинство, відчувати радість, адже тоді, коли пройшли довгі роки після того, як закінчилася війна, ми не голодуємо, як те «охляле маля в повоєнні голоднім...» У вірші переважають особистісні інтонації автора, бо герой висловлює власні переживання від пережитого. Емоції головного героя передаються через асоціації. Основні образні засоби інакомовлення – метафора (*під стопою пружинить рілля, проклюнулись гостро зілля, розвиднявся світогляд*); анафора (7,9,10 рядки починаються з одного слова «щоб»), мовні засоби – епітети (*ріллі прохолодній, охляле маля, малесенький лан, бездомнім житті*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – чотиристопний анапест, рима – чоловіча, точна, проста, римування – потрійне.

В іншій поезії домінує, як нами вже зазначено, тема рідної мови:

Нехай ніколи не зника

Потреба слова!
 Його солодка і гірка,
 Свята основа
 Мене утримує іще на світі цьому...

А під чорнобильним дощем,
 Уже зникому,
 Народну мову добива
 Державний дурень,
 І захлинаються слова
 Слізьми обурень!

Ото ж держава й не така –
 Дурноголова...
 Нехай ніколи не зника
 Щемливість слова! [40,с. 54].

Не дивлячись на все, акцентує автор, нехай ніколи не зникає наша рідна мова, її «щемливість слова». Автор закликає не забувати рідну мову, бо тільки це може тримати її на світі. Емоційне забарвлення показано в захопленні від того, що ліричний герой опікується долею української мови. Герой досить гнівно висловлюється про тих державотворців, які не опікуються долею рідного слова, знищують його. У творі переважають суспільні інтонації, бо йде мова не про власні вигоди, а про долю рідного слова. Образи, використані автором у вірші, зіставляються за асоціацією.

Основні образні засоби інакомовлення – метафори (*захлинаються слова слізьми обурень; солодка і гірка, свята основа*), мовні засоби – епітети (*свята основа, чорнобильним дощем, народну мову*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – чотирьохстопний ямб, рима – непарні рядки-чоловіча, парні-жіночі; точна, проста, римування – перехресне, строфіка – 2 секстини + катрен.

Більшість творів Івана Низового насичені атмосферою свята, енергією життя, краси. Наприклад:

Лети мій лист, під вітру свист
 Супроти вітру і супроти
 Всілякої супермерзоти,
 Лети до милої мій лист!
 Не листопад – один листок,
 Не колотнеча слів – три слова:
 Надіє, Віро і Любове! –
 Через кленовий, калиновий,
 Новий-новісінький місток...
 Лети, мій лист (Музичність Ліст;
 Слова римує хтось небесний)...
 Ти сповідальний, чистий, чесний,
 Мій лист – душі моєї вміст! [45, с. 41].

У вірші йдеться про силу почуттів, що охопили ліричного героя, які він висловив у листі до коханої, адже його лист – вміст його душі. Твір переконує читачів, що справжнє кохання подолає усі перешкоди. Ліричний герой переживає за свій віршований лист, боїться, щоб він все ж таки потрапив до рук коханої, не дивлячись ні на які перешкоди. У вірші переважають особисті інтонації, бо йдеться про переживання, що охоплюють душу ліричного героя. Образи, використані автором у вірші, зіставляються за асоціацією.

Основні образні засоби інакомовлення – символ (*лист*); авторські неологізми (*Музичність Ліст*), мовні засоби – епітети (*сповідальний, чистий, чесний, мій лист*); звертання (*мій лист*); антитеза (*не листопад – один місток*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – чотиристопний ямб, рима – 1,4 рядок-чоловіча, 2,3-жіноча, точна, проста, римування – перехресне, строфіка – рондель.

Аналізуючи творчу спадщину Івана Даниловича можемо виділити важливу тематику його поезій, присвячених вірності, правдивості, щирості, відкритості кохання:

Ти весела така,
 Ти лагідна,
 Й поцілунки твої відважні.
 Твої губи, неначе ягоди,
 Тільки трохи солодші від справжніх.

Ми ідемо, взявшись за руки,
 Нам і цвіту, й пісень замало.
 Голосуємо проти розлуки,
 Проти сліз на тісних вокзалах [43, с. 18].

У вірші розповідається про те, що коли любиш, то не треба розлучатися ніколи з коханим. Ідеєю є оспівування прекрасного на землі почуття — любові. Кохання так переповнює душу закоханих, що їм не вистачає ні пісень, ні цвіту земного. Емоції переповнюють закоханих, вони у захваті від тих почуттів, що у них виникло лише від доторку рук. У вірші переважають особисті інтонації.

Основні образні засоби інакомовлення — порівняння (*твої губи, наче ягоди*), мовні засоби – епітети (*ти весела, ти лагідна, поцілунки твої відважні*); анафора (*1,2 рядки починаються з одного слова «Ти»*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – вільний вірш, строфіка – п'ятирядкова строфа + катрен.

Поет стверджує, що любов завжди прекрасна, сильна, не дивлячись ні на які обставини:

Любов завжди оптимістична:
 І на осонні, і в тумані,
 Вона як музика класична
 У геніальнім виконанні,
 Дарує все: печаль і радість,

І перші зустрічі, й останні,
 Росу на листі винограднім,
 Троянду в щирім здивуванні,
 Прощальну пісню журавлину,
 Сніжинку першу на світанні,
 В червонім жеврищі калину
 Й калину в білому сіянні [40, с. 25].

Митець розкриває зміст і сутність поняття любові в усіх її виявах, прославляє людське почуття на різних етапах життя людини, оспівує справжню любов, у *«геніальнім виконанні»*. Адже любов дарує всі ті емоції, які переживає людина. У вірші переважають особистісні інтонації. Образи, використані автором у вірші, зіставляються за асоціацією.

Основні образні засоби інакомовлення – порівняння (*вона як музика класична*), мовні засоби – епітети (*прощальна пісня журавлина, геніальне виконання*); антитеза (*і на осонні, і в тумані; печаль і радість; червонім жеврищі калинуй калину в білому сіянні*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – чотиристопний ямб, рима – жіноча, точна, проста, римування – перехресне.

Неможливо не відзначити і різноманітність образних засобів у ліриці поета.

Не від болі, любове тиха,
 Така осінньо-золота!
 З-посеред лих
 Одного лиха
 Душа жадає в ці літа
 Немолоді:
 Щирої любові,
 Все розуміння в суєті,
 Цноти у вчинкові і слові,
 Двоєдності на самоті.

Не від болі ж солодким болом,
 Побудь хоч тінню при мені,
 До поки я пустельним полем
 Кочуся перекотиполем
 По неколючій вже стерні [43, с. 21].

Поет використовує такі мовні засоби – епітети (*любове тиха, така осінньо-золота, літа немолоді*), оксиморон(*солодкий біль*), звертання (*любове тиха*), авторські неологізми (*щиролюбові*).

Івана Низового, як і раніше, в останній період творчості хвилює рівень матеріального і духовного життя людини. Нової ознаки набуває проблема кохання. Він прохає прийти найпрекрасніше почуття любові до людини, яка вже немало побачила лих на цій землі, і побути хоч трохи з ним. Автор підкреслює, що любов – це почуття, якого потребує людина в усі періоди свого життя. Така віра живила переконання автора і стала своєрідним детонатором у проблематиці взаємин між людьми. Ліричний герой уже багато років живе на землі, багато лиха зазнав. Його душа бажає тільки єдиного в ці немолоді літа, «щиролюбові».

Авторські неологізми «щиролюбові», «двоєдності» допомагають найкраще зрозуміти знеболену душу ліричного героя. Образи, використані автором у вірші, зіставляються за асоціацією, віршування — силабо-тонічне, віршовий розмір — чотиристопний ямб, рима — жіноча, проста, неточна, римування — перехресне.

Іван Данилович Низовий приділяє увагу і роздумам у своїй поезії над сенсом життя, над важливістю кожної його хвилини:

Не судіть за печаль і зневіру,
 За мої невідкличні жалі, –
 Видимо, Бог мені визначив міру
 Непосильних страждань на землі.

Що ж, я маю гріхи і провини

І не встигну вже їх відмолить...

Животрепетне серце людини

За живих і за мертвих болить! [46, с. 15].

Цей вірш за жанром належить до філософської лірики. Поет передає переживання і біль за непосильні страждання людині на землі. Ідея вірша – серце людини, яким би воно не було, страждає за все лихе, що було зчинене людиною, хвилювання за те, що вже не встигнеш зробити на цій землі. Звучить у вірші щире хвилювання через те, що людина не може встигнути за своє життя зробити надзвичайно багато добрих справ, що через гріхи буди боліти серце ліричного героя. У вірші більше переважають суспільні інтонації, ніж особистісні. Образи, використані автором у вірші, зіставляються за асоціацією.

Основні образні засоби інакомовлення – метафора (*«животрепетне серце людини за живих і за мертвих болить»*), мовні засоби – епітети (*«животрепетне серце, невідкличні жалі»*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – п'ятистопний анапест, рима – 1,3 рядки – жіноча, 2,3 – чоловіча, проста, точна, римування – перехресне, строфіка – катрен.

У житті кожної людини переплітаються плач і сміх, туга і радість, будні і свято. Цими людськими характеристиками сповнені розгорнуті рядки:

Вже і плакав і сміявся,

А тепер лишень журюсь.

То хоч смерті ще боявся –

За соломинку хапався, -

Нині й смерті не боюсь... [45,с. 29].

Філософська лірика Івана Даниловича підносить людську віру в свої сили, що на життєвому шляху всі перешкоди подолає, адже ніколи в житті не можна зневірятися в свої сили. Ліричний герой вірить у те, що всі перешкоди на шляху він подолає, що навіть смерть не стане на заваді. У цих строках переважають особистісні переживання митця. Образи, використані автором у вірші, зіставляються за асоціацією.

Мовні засоби – антитеза (*плакав – сміявся*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – чотиристопний анапест, рима – жіноча, проста, точна, римування – перехресне, строфіка – п'ятирядкова.

Громадська активність поета вплинула на його творчість. Певне політично-сміслові поле містить основну понятійну доміную. Про це свідчать численні твори, у яких викривається державна політика:

Найвища честь – загинути в бою
За справді незалежну Україну.
Передчуваю, що загину, – куля в спину,
І не боюсь..
Та жаль свою сім'ю! [45, с. 30].

В обстоюванні своєрідності і самостійності української літератури необхідно мати здатність йти на самопожертву заради кращого майбутнього своєї держави. Ліричний герой ніби хапається за соломинку, через те, що йому жаль свою родину, яка буде страждати через його загибель. Найвища честь для ліричного героя «загинути в бою», він не жаліє власного життя. Образи, використані автором у вірші, зіставляються за асоціацією.

Мовні засоби – епітети (*найвища честь, незалежна Україна*), віршування – силабо-тонічне, віршовий розмір – п'ятистопний ямб, рима – чоловіча, проста, неточна, римування – кільцеве, строфіка – п'ятирядкова.

До останнього подиху життя Іван Низовий підносить любов до неньки України:

Господи,
Як я люблю Україну свою!
Хочу з любові до неї у ній померти,
І поховатись у ній,
Щоб ніхто і ніколи
В мене її не відняв,
Не зробив сиротою... [45, с. 56].

Громадянська лірика віддзеркалює бажання жити, померти і бути похованим на своїй рідній землі, бо без неї ліричний герой буде ніким. Ідеєю твору є питання найбільшого щастя – любити свою державу. Героя переповнює почуття любові до України, бо від цього він навіть ладен померти у ній. Любити так свою Україну здатний лише справжній патріот. У вірші відчуються не особистісні інтонації, а суспільні. Образи, використані автором у вірші, зіставляються за асоціацією.

Мовні засоби – звертання (*Господи*); епітети (*Україну свою*), віршування – вільний вірш.

Усі періоди творчого життя Івана Даниловича Низового пронизані служінням Україні, народу, рідному краю, українському слову, родоводу, друзям, рідним. Змужніння поета відбувається поступово на рідній Луганщині під час долаття перешкод на своєму життєвому шляху.

Отже, у поезіях Івана Низового простежуємо розширення й ускладнення проблематики, тематики, образності, символіки, ширший спектр ракурсів поетичного відтворення людини і дійсності, сенсу життя і ставлення до природи, любов до рідного краю та українського слова. Насамкінець зазначимо, що особливостями творчої манери письменника є постійне використання епітетів, метафор, порівнянь, що дозволяє глибше зрозуміти основну думку поезій. Твори репрезентують глибину осмислення автором важливих й актуальних на сьогодні загальнолюдських проблем.

2.2. Багатожанрова палітра творів Івана Низового

Творчість Івана Низового посідає чільне місце в літературному процесі ХХ – ХХІ століть. Однак вона досить мало освітлена як у сучасному літературознавстві, так і в мовознавчій науці.

Творча спадщина поета нашого рідного краю відзначається перш за все об'ємністю й цінна в осмисленні особливостей літературного процесу на Луганщині, новотворів сучасного мовлення в текстах майстрів художнього слова.

Належно поцінювали поезію Івана Низового члени Спілки письменників Луганщини: М. Малахута, М. Ночовний, В. Дубовик, С. Миколаєва, М. Чернявський, Л. Талалай, Г. Пліско.

Співпраця з друзями по перу надавала йому можливість першому читати та рецензувати їхні твори.

Найбільш талановито виявив себе Іван Низовий у поезії. Дослідник Абрам Кацнельсон стверджує, що Іван Низовий запам'ятався з перших «солдатських» віршів. Вірш «На посту» здобув уже певну популярність, бо правдиво й поетично здекларував те, що хотіли сказати багато хто з поетових ровесників [7, с. 13].

Поезія «Мати сіяла льон» віддзеркалює увагу автора до фольклору й демонструє поетичну силу і щодо змісту, і що до образних засобів у творі:

Мати сіяла льон.
 Льон скосила війна.
 Народивсь я без льолі – не
 було полотна.
 Полотна не було, й моя мати
 сумна
 Сорочину пошила з цупкого
 сукна.
 Довоєнне сукно – із шинелі
 пола,–
 Хоч і груба сорочка,
 Зате ж тепла була! [99, с. 23].

У вірші вживається порівняння: «Ніжний, як льон, і суворий, як оте шинельне сукно, що з нього пошили дитячу сорочку». Оцим «стиканням» ніжності й суворості викресується у творі поетичний вогонь. Цей образ викликає у читача асоціацію з народним повір'ям про сорочку, в якій народжуються щасливі. Вислів «народився в сорочці» побутує й сьогодні.

Вірш «Пролісок» належить до таких поетичних творів, які значно ширші за безпосередній їхній зміст:

У пралісі пролісок
Кільця зелені випростує...
Поглянувши довкола і ледве не скрикнув:
Як просторо!
Ще й сонце низенько висить
На високій горішині,
Велике-велике, уявою проліска збільшене,
І річка хлюпоче,
І вітер шепоче щось втішне [100, с. 45].

На нашу думку, колоритно описана прекрасна весняна квітка пролісок, якому розкішно живеться в лісі. Усе тішить і радує цей персонаж: і ліс, і небо, і сонце, і річка.

Основне навантаження у вірші припадає на слова: «Як просторо в світі!... Для проліска просто розкішно», що наводять на роздуми про сенс людського життя.

У «П'ятипелюстнику» перед читачами постає мініатюра:

Не тільки світу, що в вікні,
Це так, але ж вікно –
Не просто дірка у стіні:
Воно [100, с. 76].

Тематичним локусом цієї мініатюри виступає образ Вікна. У творі відчутний потяг автора до відкритого простору. Вікно у світ – це вікно у простір поза межами власного будинку. Можливо, що вікно – найголовніший символ у творчості поета, це храм його душі. І неодмінно завжди відчинений, як і його душа.

Раннім творам Івана Низового властива поетична потужність. За тематикою поетичну спадщину можна поділити на вірші про війну (мотив

пам'яті героям Другої світової війни), родовід, рідний край, кохання, працю міліціонерів, шахтарів, скульпторів та інших мешканців Луганщини.

Поезія раннього періоду творчості насичена атмосферою свята, енергією життя, краси. У ній ми знаходимо цілу галерею образів. Поет використовує епітети, метафори, що дозволяє розуміти смислову значимість творчості луганського письменника.

Отже, «Провесінь» літературного життя поета вчить розуміти історію свого роду замислюватися над сенсом життя, виховує у читачів бажання бути культурною, доброю людиною, розвиває мовлення, активний словниковий запас.

Літературознавчі дослідження І. Білогуба присвячені тематиці та проблематиці поетичного доробку І. Низового, акцентуючи увагу на події життя, його ж власного таки і загальнонародного.

Та перш за все – слово поетові, який так розповідає про своє життя:

Трагічно загинула мати.
 Фашисти спалили село,
 А батька мого
 В невідомі солдати.
 Війна записала.
 Ні смертної дати,
 Ні навіть могили –
 вінки докладати...
 Дитинства свого
 не шукаю –
 Пустим бур'яном заросло,
 Чи, може, сплигло,
 мов листок по Дунаю,
 В чужій стороні,
 не питаючи краю,
 Де гілка його

в розмаїтості гаю...
 Все інше у мене – було!.
 Все Інше було-було і небувало.
 Буяло, шуміло, цвіло,
 Мов повінь в тісних берегах вирувало,
 Й душі не здавалось
 що мало ... нікому
 Раділа душа, що було [1, с. 86 – 87].

А про те, що далі було, поет розповідає у своїх поезіях. В анотації про письменника до збірки «Горобина ніч» є одна багатозначна фраза: «В усі часи безпартійний». Вона проливає світло на самотність його творчості, яка диктувалась серцем, свідомістю, особистістю поета, а не вказівками і рішеннями партії. Це особливо важливо усвідомлювати. У той час, коли визнанням престижної людини, якої б там не було цінності її діянь вважалась належність до Комуністичної партії, яка гарантувала добробут і кар'єру. Іван Низовий ніколи не був членом цієї як і будь-якої іншої партії, не належав до кон'юнктурних віршописців, що відгукувалися на вказівки і рішення партії, ті, що їй хотілось. Писав по велінню свого серця і цього не можна ігнорувати як найвищу ступінь його чесності, людяності, вірності правді і народові.

Але поряд з ним було багато активних співців ідей комуністичної партії, її людинофобства. А потім як тільки похитнувся великодержавний статус партії ніхто не взяв на себе відповідальність за тоталітарний компартійний геноцид хоча б в Україні і за голодомори, репресії, виселення людей у Сибір та інше. Вони оголосили себе безпартійними. А як за комір не капає – вони знову марксист-ленінці. До такого падіння поет це опускався.

То ж в українській літературі від початку своєї творчості до сучасних днів Іван Низовий належить і організаційно і творчо до безпартійних поетів, залишився чесним, вірним своїй совісті і народові. Даремно шукати його творів серед ліричних героїв позитивні образи партійно-державних бонз, перед

якими вірна партія преса закликала повзати рабами і молитись їх величності. Не будемо і ми шукати в його збірках того, чого немає.

Коли ж по-справжньому вести мову про ліричного героя поезії Івана Низового, то це слід говорити про людину-трудівника, людину високої честі і совісті. Поет не вигадує красивості псевдопатріотичних демагогічних фраз, що можемо зустріти в його деяких сучасників.

І сам автор і його ліричний герой далекі від благодушності чи бездушності. Це люди звичайні, які оцінюють життя діянням, нелегкими буднями творення. Мабуть, звідси лаконізм його поетичної творчості і мови, точність слова. Чи то коли він пише про людину, чи про природу, рідну землю. Образи тут своєрідно, відчутно зримі, неповторні, як то зустрічаємо у змалюванні ним саду:

Сад приймає
небесний душ, –
На землі не лишилось ні
клаптика суші,
І просвічують зернята
яблук і груш
Наче людські
очищені сповіддю душі [24, с. 62].

У поета живий інтерес до землі, сином якої він є, до природи, до історії України. Він прагне представити у своїх творах своїх героїчних сучасників таких, наприклад, як Владислав Титов, який врятував шахту від вибуху, можна сказати, ціною власного здоров'я, а можливо і життя. Проте вижив у тих екстремальних умовах, на що ніхто не сподівався. Це був подвиг і в самому вчинку шахтаря і подвиг людини, яка залишилася без рук, з олівцем у зубах пише з муками свою автобіографічну повість «Всім смертям на зло», яку було написано через роки, коли знайшлися доброзичливі люди, які сконструювали і виготовили для нього протез для писання, який примонтовувався до руки, частина якої уціліла від плеча до ліктя. Це був мужній вияв і творчий подвиг

В.Титова, який таким чином написав не одну книжку і був удостоєний премії ім. Т. Шевченка. Про це і писав Низовий:

Вселюдний подив
Й найщиріші почуття!..
Не просить книга,
Книга – подвиг,
І подвиг – все життя [41, с. 4].

Певне місце в творах Івана Низового займають культурологічні поезії. Сюди належить вже згадуване слово про В. Титова і вірш про пам'ятник В. Далю в Луганську.

Більшість грамотних зі школи луганчан, тих, що знайомі з літературним краєзнавством свого краю, знають про пам'ятник нашому землякові В. Далю, відомому письменнику, пізніше другові Пушкіна, визначному лексикографу, авторові чотиритомного словника російської мови, роботи скульпторів І. Овчаренка та В. Орлова, встановленого біля будинку-музею Даля, в якому він жив з батьками в перші роки свого життя.

Щирі слова вдячності, сердечності адресує поет і своєму сучасникові-землякові Григору Тютюннику у вірші «Озивається до гори гора» (1990). Поет пише про трагедію молодогвардійців-краснодонців часів німецько-фашистської окупації 1941–1944 років, про драматичні і трагічні події післявоєнної розрухи і відбудови.

Та, мабуть, найбільш самотнім за змістом і характером своїх творів постає поет у збірці віршів «Горобина ніч» (1992). Тут переважно подаються твори кінця 80 – 90-х років. У них розкриваються провідні образи, теми, ідеї цього часу, коли перебудова посттоталітарного режиму, чи не навмисно, перетворилася в розвал народного господарства і суспільного зубожіння людей.

Головний зміст більшості віршів аналізованої збірки становить осмислення поетом свого часу, образ якого він визначає так:

А ми
У пізньому живем середньовіччі,

У передчасному якомусь
 «Комунізмі».
 Клекочемо у череві
 Вулканнім
 Розплавленою
 магмою
 крові... [98, с. 3].

Образ вулканічного, а скоріше драконового черева в ці роки зустрічається в цілому ряду письменників і набуває не менш виразного, алегоричного розкриття. Як, скажімо, в автобіографічній повісті Миколи Руденка «У череві дракона», який ще не зовсім з давніх часів тоталітаризму у своїм череві перемелював на своїх жорнах сотні і тисячі людських життів. Ідея цього образу і в одного і в другого письменника має ідентичне бачення, розуміння і вираження часу.

Іван Низовий не міг не радіти тому, що вже «затріщали підмостки і підмурки вертепу. / І змаліли «клейноди» комунних часів, / І долинули грізно з козацького степу / Відголоски забутих давно голосів» [22] (1991).

Поет відчуває дихання нового часу, прозріння українського народу Тарасовим словом, щоб молитись Вкраїні новій, державній під вогнем синьо-жовтих прапорів. Він проймається ідеєю відродження історичної пам'яті українського народу, відродження її волелюбних традицій і державності, живе тим, без чого не може бути ні вільної суверенної України, ні вільного українського народу.

Відродись, Україно, не лишень хрестами
 На могилах козацьких посеред степів,
 А й всіма віковими,
 В найбільших глибинах,
 Платами,
 Що ховають в собі
 Незліченність

народних
скарбів.
Піднімись, Україно,
Здіймись над світами,
І не тільки світами,
А й собі доведи,
Що не покритка ти.
Упосліджена геть «москалями»
Й байстрюками пропита в нестямнім розгулі
Біди!
Українся, Вкраїно [98, с. 4].

Це становить одну з провідних ідей, дум, прагнень поета, до втілення якої він закликає своїх, ще духовно не знівечених сучасників.

Поет в роки так званої перебудови побачив і зрозумів крах нашого передчасно рекламованого комунізму, який нічого спільного не мав з ідеями про щасливу мрію людства. Це було остаточне і безповоротне руйнування її під керівництвом останніх «геніїв» Комуністичної партії. Поет з цього приводу говорить.

Уряд засіда в Палаці –
Представляє нації,
Що охляли вже від праці
Та комунізації.
Б'ють куранти рано-вранці
Зріють провокації.
А на площах танки
В «танці»
Давлять демонстрації [98, с. 5].

Тут вже пригадується той ДКНСівський розгул, що ставив своєю метою великого «Союзу» створення, його тоталітаризму, що валився і привалював собою інших. Цей порятунок старого ладу прикривався пропагандою ідей

«нового мислення», в якому так само як і в старому було багато лицемірства і демагогії. Все це викликає в поета гостросатиричну реакцію, спрямовану проти прокомуністичних посадників, які ведуть народи і держави до загибелі. Він запитує:

Що ж це в світі робиться «панове», –
 Хліба і картоплі вже нема?!
 «Нове» наше «мислення» хренове
 Стало до корми і керма.
 Хрюкають від ситості
 Здорові
 «Виконроби» нашої доби
 І складають гімн перебудові;
 Закликають нас до «боротьби».
 Ходить наше щастя безголове,
 Бореться, а з ким того не зна...
 Просіваєм пам'яті полову
 В пошуках міфічного зерна [98, с. 6].

Дійсно, те, що офіційні чемники і преса називали і називають у нас новим мисленням, ми бачимо відсутність його, відсутність правди, честі, справді гуманістичного людського мислення. А, проголошуване «нове» мислення стало лицемірною ширмою демагогічних діянь і слів тих, хто доп'явся до державного корита й біля нього хрюкає.

Минуло десь п'ять років перебудови, понад три роки «творення» «суверенної» України, а справи виробничі, господарські, державні, освітні, культурні, духовні і політичні, доведені до небувалого розвалу, а на Україні так цвіте і пахне геноцид.

Як говорить поет, навіть мертвими високопоставленими диктаторами окуповані «престижні кладовища» «зали музейні» та й тости лунають за них ювілейні.

За мертвих –

На наших грузьких роздоріжжях
 ...Ніколи нікому простити не зможу,
 Нікому ніколи простить не посмію
 Супроти народу діяльність ворожу.
 Оце лицемірство,
 Оцю веремію! [98, с. 7].

Поет складає позов «геніям» і творцям «перебудови» і домагається відповідальності за їх злочини перед народами і перед людством. Уся трагічність цих «усяких будов» і «перебудов» полягає в тому, що жоден із найбільших злочинців на партійних чи державних висотах не був покараний за свою антилюдяну діяльність, кожному за життя ставили монументи, пам'ятники слави.

Чого ж ви хочете сьогодні,
 Мої вчорашні вороги?!
 Давно сплатив я всі борги:
 І особисті, й всенародні,
 І всепланетні... [98, с. 8].

То ж у вірші «Сьогоднішній інтим» він говорить:

Не готуй мені, мила, вечері
 Доведеться нам, видно, знову,
 На століття назад вертати,
 Щоб забути перебудову
 І кремлівські всі постулати,
 Й починати не з революцій,
 Не з марксистсько-ленінських «ізмів»,
 Щоб пожити таки по-людськи,
 При «загнилому» капіталізмі! [98, с. 9].

Та після горбачовської перебудови в Союзі, Україна за лжеутвореної державності вже кілька років стоїть у чергах скрізь: в аптеках, в магазинах за

хлібом, чи якщо не за м'ясом, то за кістками. Хіба це не знування над трудящими людьми «на нашій не своїй землі?»:

Мене дружина лає і кляне
За непрактичну вдачу і натуру...
Я – Низовий, а значить черговий
Стою, останній, дальній, ненахальний [98, с. 10].

З великим болем, гнівом, осудом відлунює поезія І. Низового, коли він виступає проти злочинного світу «потомків» Брежнєва, що полонили всі партійно-державні місця в ім'я своїх, здобутих ними благ, зрілого для них комунізму.

Поет підносить голос на захист народного руху України, у часах і вимогах якого відчув вимоги побудови дійсно незалежної демократичної України без ярма великодержавного колоніального тоталітаризму.

Не замовчує поет тієї імперіалістичної політики Союзу РСР (точніше Москви) в Будапешті, Празі, Кабулі та інших містах і державах, куди під гаслом інтернаціоналізму гнали на смерть воїнів. «Мої брати, мої сини», насправді жертви колоніальної політики комуністичної Москви. Про цих близьких і рідних йому молодих людей поет говорить:

Ви, народом вистраждані діти,
Урядів бездушних байстрюки, –
Буду вас любити і жаліти
Всі мені відпущені роки! [98, с. 15].

Поет живе не лише болями сучасного йому життя, породженого. лжедемократичними діяннями тих, хто поняття не має про демократію, не набув належної культури, щоб керувати чи державою, чи певними галузями народного господарства, хто не знає ні історії свого народу, ні його традицій. І йому гірко усвідомлювати і чимало подій нашої історії... Ферментуючими факторами поезії Івана Низового залишилися статус українського народу, функції його рідної мови.

У вірші «Не знайшлося притулку Мазепі» (1989) автор з сумом говорить про справжнього патріота України, продовжувача політики Б. Хмельницького – гетьмана. Івана Мазепу, прах якого не знайшов місця на рідній землі. Кості його завойовниками і грабіжниками були викинуті з могили поховання. І де вони, запитує поет, чи в Бендерах, Галаці? Чи їх сушить вітер і вибілює сонце, чи обмивають води від Акермана до Синопа? Вчені до певних висновків у своїх пошуках прийдуть і є надія, що його кості, як гідного сина України, ляжуть в рідну землю.

Іван Низовий порушує тут (і не він перший) думку про трагічну долю кращих синів України, у яких було чимало ворогів як за їх життя, так і після смерті. І це не якась випадковість. Відсутність української державності, завжди супроводжувалась і великим числом зовнішніх ворогів і недостатнім рівнем національної свідомості і патріотичного почуття доморощених діячів, які знаходились під впливом російських, польських, турецьких завойовницьких сил, та їх ідеологічної пропаганди.

Та у нашій історії було з давніх-давен і до найближчих нам днів так завжди.

Тут поет нагадує Биківню, що поряд з Києвом. Там розстріляно тисячі людей своїми людоджерами. Він жде кари вбивцям –

Наздоганяє, наздоганя
Помсти священної –
променем лазерним
Всеукраїнська жахна Биківня
Ката з катів –
Кагановича Лазаря! [38, с.17].

Але таких у нас не судять! Після всіх злочинів проти українського народу, його духовності і культури. Цей друг і соратник великого кормчого, замість розплати «вищою мірою», він заховався від судного дня в Москві, столиці великого союзу рабства.

Поет розуміє, що зло проти людини, народу, а значить людства повинно бути покараним. Бо не покарання людиновбивства в таких масових масштабах, то є вічно існуюче потенціальне людиновбивче, диявольське зло, освячуване всі роки існуванням комуністичного режиму, яким він у нас був.

Проте, крім знищення тисяч і тисяч людей не тільки фізично, в російській компартійній державі, як і самодержавно-монархійній державі, був, є і залишався діючим великодержавний шовінізм, знищення духовності і мови українського народу. Вбивство мови – то вбивство народу. Для поета – це істина:

Як же страшно, коли у народу
Мову віднято!
Це означає і віднято свободу:
Руки віднято,
Вкрадено землю, отруєно воду,
Хліб і повітря,
Підлого списа
в серце народу
Встромлено вістря [38, с. 20].

Такі вони були і залишилися по цей час реалії нашого життя.

Торкаючись питання геноциду фізичного і духовного, Іван Низовий говорить, що все це привело і до руйнування самої землі, повітря, води, бо народ, який не є господарем своєї землі, є наймитом чи рабом, яким його зробила терористична, великодержавна, тоталітарна система. Він звертається до місцевих конкретних фактів, зокрема, у вірші «Після відвідин Сучої балки» (1990).

Ні, не можу спокійно спати,
Бо в Луганську – свої Куропанти,
Бо у кожній третій сім'ї –
«Вороги народу» і свої,
Бо і я у своїм роду

Отких «ворогів» знайду [98, с. 26].

Поет сором'язливо не оминає прізвищ таких діячів партії в Україні як Щербицький, Маланчук та інших байстрюків, які в ім'я своєї ідеології, посади, політики, вбивали свій народ.

О скільки виродків у нашому роду, –
Возз'єднаний народ, наш роз'єднало.
Чи, може в українському саду
Садівника не стало?! [98, с. 27].

Іван Низовий у вірші «На Захист Павлика Морозова» пише про страшну практику сталінського режиму «робити народними героями» тих, хто був спотворений пропагандою класової боротьби, таке штучне розпалювання класової боротьби в одній родині, що призводило до жертв в ім'я чого? В ім'я класової боротьби, руйнування єдності роду і народу. В ім'я зміцнення партії і держави.

До збірки введена поема-алегорія «Горобина ніч». Це ціла галерея людських образів, їх провин перед близькими, рідними і навіть далекими людьми, через втрату совісті, до чого призвела «горобина ніч» життя нашого народу. Горобина ніч – то образ страшного режиму, який багато літ радянської історії спотворював людські умови життя народу, а разом з тим, цілі покоління і групи людей, роблячи їх нелюдами (1969).

Так поет розкриває ганебні часи потворного радянського часу, справді горобиної ночі народу, морального, духовного та інших форм звиродіння людей. Що не перевелось до нашого часу з його мафіозними і бандитськими структурами так званого керівництва державою, всіма формами суспільного життя.

Отже, поезія Івана Низового не просто «лірика душі». Це роздуми і болі поета про народ і його трагічне життя, як минулого так і особливо свого надто нелюдяного часу. Він змішує осмислювати життя і бачити його в різні часи і в різних іпостасях.

Іван Низовий належить до покоління «шістдесятників». Тому його твори насичені художніми засобами образності, традиційними віршованими формами.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Визначте ключові особливості творчості Івана Низового.
2. У якому творі Іван Низовий торкається питання геноциду фізичного і духовного?
3. Яким чином поет розкриває образ «маленької батьківщини» і Батьківщини взагалі? У яких віршах Івана Низового знаходимо цей образ?
4. З'ясуйте, яким постає рідний край, батьківщина у творах Івана Низового?
5. Назвіть художні деталі, у прочитаних вами віршах, які є уособленням «маленької батьківщини».
6. Як ви розумієте слово «реквієм»? (вірш «Реквієм по малій батьківщині»).
7. Які художні засоби використані у творі «Нема сильнішого магніту»?
8. Поясніть метафори, використані автором.
9. Чи згодні ви з думкою, що збірка «Біополе Білопілья» – це гімн синівської любові до своєї малої батьківщини? Обґрунтуйте відповідь.
10. У статті «Концепт «рідний край» у поезії Івана Низового» А. Манько зробила висновок про переважання теми рідного краю в усій поетичній спадщині митця. Висловіть свою думку про основні мотиви в поетичній палітрі Івана Низового.

Теми для обговорення в аудиторії

1. Топонімікон поетичних творів Івана Низового.
2. Індивідуально-авторські новотвори в поезіях Івана Низового.

3.Підготовка для вчителів української мови і літератури методичних рекомендації щодо організації національно-патріотичної роботи з учнями на підставі вивчення творчості поета – земляка Івана Низового. Підготовка документального фільму «Слово про поета» (див.: Творчі групи вчителів Луганщини) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: loippo.edu.ua/young-talents/talented...vchiteliv...
4.Стилістичні функції топонімів у поезії поета-земляка Івана Низового.

Рекомендована література

1. Барилова Г. К., Глуховцева К. Д. Українська етнолінгвістика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. К. Барилова, К. Д. Глуховцева; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 225 с.
2. Волкова О. Образ маленької батьківщини у творчості Олександра Олеся, Івана Низового, Олександра Вертіля: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rozrobki.at.ua/_ld/55/5546_batkivwina.doc.
3. Манько А. М. Концепт «рідний край» у поезії Івана Низового: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: StudFiles.ru/preview/2299974/
4. Неживий О. Художній світ і життєва правда Івана Низового: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: roo-nspu.ltava.org/2015/10/pravda-ivana-pyzovogo.
5. Низовий І. І калина своя, і тополя / І. Низовий. – Донецьк: Донбас, 2003. – 78 с.
6. Низовий І. Лелечі клекоти в тумані: поезії, проза, переклади / І. Низовий. – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2010. – 264 с.
7. Низовий І. Оскома осені: лірика / І. Низовий. – К.: Шлях, 2006. – 63 с.
8. Низовий І. Під жайворами, під журавлями: поезії в ретроспективі / І. Низовий. – Луганськ: ЧП Сувальдо В. Р., 2010. – 121 с.

9. Низовий І. Під жайворами, під журавлями: поезії в ретроспективі / І. Низовий. – Луганськ: ЧП Сувальдо В. Р., 2010. – 121 с.
10. Низовий І. Рівнодення / І. Низовий. – К.: Радянський письменник, 1982. – 60 с.
11. Низовий І. Село моє, Сула моя... Лірика. / І. Низовий. – Луганськ: Луга-принт, 2005. – 91 с.
12. Низовий І. Стебло / І. Низовий. – К.: Молодь, 1977. – 61 с.
13. Низовий І. Сум'яття: лірика та антилірика / І. Низовий. – Луганськ: Луга-принт, 2003. – 55 с.
14. Низовий І. Тобі моє серце / І. Низовий. – Донецьк: Донбас, 1980. – 63 с
15. Низовий І. Тихоплесо-часоплин: лірика / І. Низовий. – Луганськ: Глобус, 2001. – 56 с.
16. Низовий І. Тобі моє серце / І. Низовий. – Донецьк: Донбас, 1980. – 63 с.
17. Низовий І. У Сватовім світає Україна: збірник / І. Низовий. – Луганськ, ПП Афанасьєва В. І., 2006. – 160 с.
18. Низовий І. Поезія / І Низовий // Українська літературна газета. – 2016. – 20 січня.
19. Низовий І. Вірші / І. Низовий // Кримська Світлиця. – 2016. – № 41. – 18 листопада.
20. Пінчук Т. С., Манько А. М. Рідний край у поетичній палітрі Івана Низового / Т. С. Пінчук, А. М. Манько. – 2013. – 24 листопада: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [facebook.com>permalink.php?id...story_fb...](https://facebook.com/permalink.php?id...story_fb...)
21. Реброва Л. І. Вивчення творчості Івана Низового на уроках літератури рідного краю / Л. І. Реброва // Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. – Северодонецьк: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [loipro.edu.ua>?catid=0&id=12](http://loipro.edu.ua/?catid=0&id=12).
22. Русанівський В. М. Слово в поезії // Рідне слово. – К.: Наук. думка, 1972. – Вип. 6. – С. 41 – 55.

23. Стишов О. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія / О. Стишов. – К.: Видав. центр КНЛУ, 2003. – 388 с.
24. Шевченко М. В. Семантичний та текстотворчий потенціал лінгвокультурам в українському поетичному мовленні: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 2002. – 17 с.

Розділ 3. Літературно-критична діяльність Івана Низового

3.1. Мемуари і публіцистика Івана Низового

У життєписі письменника значне місце посідають мемуари. Цьому жанрові літератури Іван Низовий присвятив працю «Зустрічі без прощань» та письменницькі нотатки «Опісля присмерку». У них вміщено спогади про літературне становлення, спогади старших друзів і побратимів поета, його мистецькі уподобання. Літературознавці, критики зазначають, що мемуаристика Івана Даниловича відображає певні біографічні аспекти його діяльності, естетичні погляди, близьке оточення поета, світоглядну позицію, мистецький хист.

На думку Олекси Неживого, дослідника творчості Івана Низового, власну позицію поет висловив у статті «Бути народу», яку 1988 року було оприлюднено в обласній газеті «Молодогвардієць». Вона стала своєрідною рушійною силою національного відродження на Луганщині. Державницькі погляди Іван Низовий обґрунтував у публіцистичних книжках «Там, де я ніколи не плакав», «Там, де я сміюся крізь сльози» (2006 р.). Саме в поєднанні особистої долі поета із найбільш значущими подіями в житті народу виражається публіцистичне спрямування його численних поетичних збірок.

У мемуарах митець дає критичну оцінку новим творам, висловлює свої думки, поради, недоліки, зауваження щодо подальшої творчої діяльності майстрів художнього слова.

На нашу думку, мемуари і публіцистика Івана Низового є важливим джерелом для вивчення й аналізу фактів життєвої правди поета. Оскільки мало

інформації, яка містить біографічну довідку митця, то ці матеріали є цінними у дослідженні, якого потребує життєпис Івана Даниловича.

Таким чином, основні факти з життя українського письменника, духовної культури другої половини XX ст., кінця XX – першої половини XXI ст. розширюють мемуари та публіцистичні твори нашого земляка.

3.2. ІВАН НИЗОВИЙ ЯК РЕЦЕНЗЕНТ ТА ПЕРЕКЛАДАЧ

Перекладацька діяльність Івана Низового посіла вагоме місце у його житті. У працях він виношував ідею вшанування рідного слова, здійснення перекладів російських, білоруських поетів рідною українською мовою. Любов'ю до мелодійної, чарівної української мови пройняте серце поета. Звернення до перекладацької діяльності характеризує Івана Даниловича, як широко обізнану людину, яка володіє ерудицією, психологією, високим мовним рівнем, а також людину, в якій глибоко закорінено відчуття ментальності українців. Своїми перекладами він здійснив вагомий внесок у перекладацьку справу. Особливості перекладацької діяльності поета свідчать про творчу енергію, індивідуальне чуття, потужну силу аналітичного мислення перекладача, чим він також прислужився розширенню обсягу перекладацького доробку в Україні.

Великий розділ поетичних перекладів Івана Низового вміщено у збірці «Несправжня пектораль». Це переклади не тільки з російської, білоруської, а й з вірменської, каракалпацької, казахської, азербайджанської, болгарської мов. Так, у 1977 році в газеті «Молодогвардієць» Іван Данилович подає переклади білоруських поетів. Стаття ««З братніх джерел» – це перша спроба нашого земляка донести до українців творчість поетів ближнього зарубіжжя.

Цей етап у творчій діяльності Івана Низового один із пріоритетних напрямків його діяльності, що дозволяє по-новому дивитися на життєвий шлях поета, доводять, що він є людиною, яка усім серцем прагне збагатити українське слово.

Вагомим словом в українській літературно-критичній думці на межі двох століть (друга половина XX; кінець XX – початок XXI століть) були рецензії Івана Низового на такі праці: М. Ночовного «Робота» (1978 р.), «Калиновий міст» (1986 р.), М. Песенки «Багряные солнца» (1979 р.), М. Погромського «Корни» (1971 р.), на поезію Г. Половинки (1970 р.), І. Приблудного «У родных верб» (1985 р.), А. Романенка «Постоянство» (1989 р.), на збірку М. Малахути (1977 р.).

Саме в цей період в літературі другої половини XX століття стають популярними рецензії як жанр літературно-критичної діяльності. Враховуючи той факт, що цей жанр виділяють на той час не всі літературознавці, то можна кваліфікувати діяльність Івана Низового, як початківця у витоках цієї справи.

Усім відомо, що рецензент повинен мати хист, захоплення, наснагу, обізнаність у сфері літератури. Іван Низовий не тільки мав усі ці риси, а ще й довів усім, що рецензент має не забувати про любов до рідного слова. Поет мав толерантність до творчості кожного поета, через що йому першому давали на прочитання та оцінку творчі доробки.

Отже, Іван Низовий зарекомендував себе не тільки як поет, а й як рецензент та перекладач. Цим самим слід зазначити, що його творчість є своєрідним феноменом в українській літературі двох століть.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Які публіцистичні твори Івана Низового увійшли до збірок? Назвіть їх.
2. Законспекуйте статтю Івана Низового, яка стала яскравим прикладом патріотизму.
3. Висвітліть головні принципи рецензійної майстерності Івана Низового.
4. Назвіть імена вчених, які зробили вагомий внесок у дослідження літературно-критичної діяльності Івана Низового.
5. Обґрунтуйте важливість наукового вивчення життєвої та творчої долі поета.
6. Проаналізуйте домінантні теми, мотиви, проблеми творчості митця.

7. Чи погоджуєтесь Ви з думкою про те, що своїми перекладами Іван Низовий здійснив вагомий внесок у перекладацьку справу?

Рекомендована література

Рецензії. Іван Низовий. Поетичні майстерні. З «Одкровення» в «... омріяну голубінь». «..Земля йому небом» та ін.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: maysterni.com/user.php?id=5537&t=3&sf=1.

Висновки

Українське літературознавство другої половини XX – початку XXI століть ознаменоване новаторськими художніми пошуками митців слова, філософічною заглибленістю, зверненням до актуальних питань сьогодення, вітчизняної історії, оригінальних засобів образності, які яскраво презентує творчий доробок видатного письменника Луганщини Івана Низового.

М. Жулинський, М. Наєнко, В. Дончик, В. Моренець у своїх монографічних дослідженнях зазначають, що митці даної епохи найяскравіше висвітлюють проблеми історичної пам'яті, зв'язку людини і природи, її включеності у суспільні процеси, події всепланетного масштабу.

Робота висвітлює актуальну тему історії розвитку літературного процесу в Україні другої половини XX ст. Її значущість полягає в тому, що вивчення творчого доробку нашого земляка І. Низового досі не було предметом ґрунтовного фахового аналізу. Тема пов'язана з потребою вивчення проблеми літературного краєзнавства.

У роботі найбільше розкрито постать Івана Низового як талановитого поета, рецензента, перекладача, звернена увага на мемуари і публіцистичну спадщину нашого земляка. Творчий доробок митця представлений у різних ракурсах: літературознавчому, лінгвістичному, культурологічному, що дає можливість повного охоплення творчої індивідуальності Івана Низового, виокремлення специфічних рис його ідіостилю.

Здійснено спробу комплексного фахового аналізу творчості письменника, охоплено різні сфери вияву його діяльності на тлі історичної епохи кінця XX – початку XXI ст.

Комплексний аналіз поетичних творів Івана Низового з різних періодів творчості та в контексті літературного процесу другої половини XX – початку XXI століть дає підстави для наступних висновків:

1. Поетичний доробок Івана Низового посідає помітне місце в українському літературному процесі кінця XX – початку XXI століття, проте вона до сьогоднішнього часу не досліджувалась у комплексі.

2. У творчій спадщині поета вирізняються твори різноманітної тематики: мотив пам'яті історичних подій, видатних діячів, викриття сенсу життя, піднесення любові до рідного слова, рідної землі, хліба, прославлення праці шахтаря, землероба, скульптора, міліціонера, героїв Другої світової війни та ін., шанування родинного добробуту, українських традицій, людських почуттів. Літературне життя поета щедре на нові теми, образи, сюжети, вони вчать розуміти історію свого роду, сім'ї, виховують у читачів гуманне ставлення до оточуючого світу.

3. Іван Низовий своєю поезією продемонстрував читачу нове світобачення. Він відкрив людську велику правду Буття, гармонійне співіснування світу людини зі світом природи.

4. Для І. Низового важливим було відтворити духовний світ митця, його погляд на життєву сутність, своє місце в суспільстві.

5. Постать Івана Низового літературознавці відзначають не тільки як поета, а й як відомого перекладача та рецензента, на думки якого спиралися багато дослідників у своїх працях.

6. Системно організованою цілістю у творчості поета як феномена XXI століття відзначаються загалом такі жанри, як поеми-реквієм, новели, реквієм-попередження, вірші, балади, сонети, поеми. У його творчому доробку домінують такі узагальнюючі образи: місто, хліб, хлібороб, колосок, земля, друзі-однополчани, квіти, закохані, рідний край, сонце, поля, професії та ін.

7. Безперечно творчий здобуток Івана Даниловича Низового мусить бути поцінованим українською інтелігентністю, пересічним читачем і потребує подальшого дослідження в контексті сьогодення.

8. Значення творчості Івана Низового як для мемуаристики так і для публіцистики виявилось в тому, що вона була стимулятором і критерієм оцінки нових творів.

9. Як митець, Іван Данилович збагатив мовний світ художнього слова. Його творчість сповнена великою кількістю образів, авторських неологізмів, епітетів, порівнянь, нових метафор.

10. Вивчення життєвого і творчого шляху Івана Низового – важлива ланка в системі вивчення мемуаристики, літературного процесу Луганщини, методики викладання літератури рідного краю. А також дозволяє досягнути його епоху, час, життя, світогляд, мораль, уподобання, вдачу, ставлення до природи і суспільства, погляд митця на навколишній світ.

11. Духовне життя українців тісно пов'язане з вивченням творів українських письменників. У процесі аналізу творів поета на уроці української літератури, ми розкриваємо учням основні риси ідіостилу митця й виховуємо в них кращі людські якості, активну громадську позицію. І взагалі, перечитуючи твори Івана Низового, нове покоління українців шукає і знаходить в них щось цікаве й повчальне для себе, відповіді на свої запитання.

Насамкінець зазначимо, що творчість Івана Низового розвивалася у річищі провідних тенденцій розвою літературного процесу другої половини ХХ – початку ХХІ ст., вона постає віддзеркаленням духовної атмосфери епохи «на зламі», складних суспільно-історичних процесів, необхідності по-філософськи глибинного осмислення дійсності й оцінки перспектив життя людства у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Білогуб І. М. «Поезія горобиної ночі»/ І. М. Білогуб // Літературно-краєзнавча Луганщина – Луганськ, 1994. – Ч.2. – С.86 – 93.
2. Богарада М. Шипшина лише вчора відцвіла / М. Богарада // Наша газета. – 1999. – 20 лютого. – С.12.
3. Болонська Л. Іван Низовий: «Я зробив багато і зроблю іще...» / Л.Болонська // Вечерний город. – Луганськ. – 2010 . – № 2 . – С. 6.
4. Гречаник І. П. «Сягнути недосяжного (роздуми про збірку Івана Низового «Зливодиво»)» / І. П. Гречаник // Слобожанщина: літературний вимір. Зб. наук. праць. – Луганськ, 2005. – Вип. 3. – С. 25 – 29.
5. Дубовик В. В зеніті неспокою / В. В. Дубовик // Прапор перемоги. – 1980. – 17 серпня (про збірку віршів І.Низового «Тобі, моє серце»). –С. 10.
6. Калиновська Л. «... Земля йому небом» / Л. Калиновська: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mgm.com.ua>.
7. Кайнельсон А. Пора визрівання / А. Кайнельсон // Вітчизна. – 1972. – № 9. – С. 203 – 205.
8. Колесникова Л. Слово-символ як один з образних елементів поезії Івана Низового / Л. Колесникова // Вісник ЛДПУ ім. Тараса Шевченка. – 2000. – № 9 (29). – С. 190 – 193.
9. Литвин О., Терновська Т. Стилїстична функція номінативних речень у поетичній спадщині Івана Низового / О. Литвин, Т. Терновська // Образне слово Луганщини: Мат. V регіон. наук.-практ. конф. – Луганськ, 2006. – С. 97 – 99.
10. Лотман Ю. Анализ поэтического текста / Ю. Лотман. – М.: Худ. лит., 1972. – С. 11.
11. Малахута М. Роздум у полудень товариша [Про творчість Івана Низового] / М. Малахута // Луганська правда. – 1991. –3 січня.
12. Малахута М. Озвучений Донбасом / М. Малахута // Молодогвардієць.– 1983.–29 березня.

13. Малахута М. Іван Низовий [Про молодого Ворошиловградського поета] / М. Малахута // Молодогвардієць.–1971.–23 березня.
14. Маркотенко Т. С. Творчість Івана Низового як засіб пізнання рідного краю // Образне слово Луганщини:Тези IV рег. конф. / Т. С. Маркотенко – Луганськ, 2005. –С. 92 – 94.
15. Марфіна Ж. В. Поетичні стереотипи в мові поезії І. Низового / Ж. В. Марфіна // Образне слово Луганщини. – Луганськ, 2003. – Вип.2. – С. 131 – 134.
16. Миколаєва С. «О,червона епоха, над світом зорій» [Рец. на книгу. Низовий І. «Стебло». – К: Молодь,1977] / С. Миколаєва // Молодогвардієць.– 1977 – 23 червня.
17. Неживий О. «Іван Низовий: все на світі від любові» / О. Неживий // Газета онлайн для думаючих людей «Молодогвардієць»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.poetryclub.com.ua>.
18. Неживий О. Поет праці / О. Неживий // Ракурс – плюс . – 2007 . – № 1 – С. 7.
19. Неживий О. ...І будуть ще зустрічі прощань / О. Неживий // Наша газета. – 2003.–11 жовтня (№115). – С.8.
20. Неживий О. А пісня не вмирає: (Про книгу Івана Низового «Вівтар» / О. Неживий // Бахмутський шлях. – 1997. – №1–2. – С. 71.
21. Неживий О. Зростає й множитья в серцях / О. Неживий // Молодогвардієць. – 1987. – 12 березня.
22. Немченко В. Івану Низовому–50 / В. Немченко // Наша газета. – 1992. – 7 січня. Ювілей поета [Луг. поету І. Низовому – 50].// Наша газета. – 1991. – 19 лютого.
23. Низовий І. Тобі моє серце / І. Низовий. – Донецьк: Донбас, 1980. – 65 с.
24. Низовий І. Хрущі над вишнями / І. Низовий. – Луганськ: Шлях, 1999 – 96 с.
25. Низовий І. Тихоплесо-часоплин: лірика / І. Низовий. – Луганськ: Глобус, 2001. – 60 с.
26. Низовий І. Д. Загублене відлуння: публіцистика, критика і біографія / І. Низовий. – Луганськ, 2004. – 144 с.

27. Низовий І. Д. Отак і живу / І. Д. Низовий. – Луганськ: Луга-принт, 2005 . – 40 с.
28. Низовий І. Д. Ми єсть народ: читанка для школярів старших класів / І. Д. Низовий. – Луганськ: Луга-принт, 2007. – 58 с.
29. Низовий І. Українська трагедія / І. Низовий // Бахмутський шлях. – 2006. – № 1/2. – С. 3 – 4.
30. Низовий І. Д. Під жайворами, під журавлями: поезії в ретроспективі / І. Д. Низовий. – Луганськ: ЧП Сувальдо В. Р., 2010. – 130 с.
31. Низовий І. Д. Я цвіркун в серед літню спеку: поезії, роздуми та сумніви / І. Д. Низовий. – Луганськ: ФОП Котова О. В., 2010 . – 144 с.
32. Низовий І. Д. А Марківка – як маківка: до історії роду – родини і рідного села / І. Д. Низовий. – Луганськ: СПД Резніков В. С., 2011. – 160 с.
33. Низовий Іван Данилович / І. Д. Низовий // Письменники Радянської України 1917 – 1987: бібліографічний довідник. – К.: Рад. письменник, 1988. – С. 436.
34. Низовий Іван. Білопілля – Верхосулля: поезія / І. Низовий. – Луганськ: АТ «Укрроспромаш», 1997. – 68 с.
35. Низовий І. Вірші / Іван Низовий // Березіль. – 1997. – №9–10. – С. 7 – 10.
36. Низовий І. Вірші / Передмова Л. Стрельник / І. Д. Низовий // Бахмутський шлях. – 1995. – №5–6. – С.15.
37. Низовий І. Вірші / І. Низовий // Березіль. – 1991. – №10. – С. 18 – 19.
38. Низовий І. Горобина ніч: Поезія / І. Низовий. – Луганськ, 1992. – 64 с.
39. Низовий І. «Жар калини згаса під снігом...»: поезія / І. Низовий // Бахмутський шлях. – 2004. – №3–4. – С. 21 – 25.
40. Низовий І. І калина своя, і тополя: поезії / І. Д. Низовий. – Донецьк: Донбас, 1993. – 79 с.
41. Низовий І. Літопис мого родоводу: вірші / І. Низовий // Березіль. – 1999. – №9–10. – С. 3 – 7.
42. Низовий І. «О, Оріяно...»: поезії / І. Низовий. – Луганськ: АТ «Укрроспромаш», 1997. – 64 с.

43. Низовий І. Осяяння осінню: лірика / І. Низовий. – Луганськ: Осирис, 1997. – 88 с.
44. Низовий І. Під знаком хліба: вірші / І. Низовий // Донбас. – 1978. – №6. – С. 21 – 23.
45. Низовий І. Пора косовиці: вірші, поема / І. Низовий. – К.: Рад. письм., 1990. – 101 с.
46. Низовий І. Пракорінь: поезії / І. Д. Низовий. – Кременна: Малетворчовиробн. підприємство «Виход» – 1993. – 40с.
47. Низовий І. «У ясних ясенах джерело...»: поезія // Бахмутський шлях. – 2000. – №1–2. – С. 6 – 11.
48. Низовий І. Поет на прозу перейшов: [Рец. на кн.: Ночовний М. «Калиновий міст». – Донецьк: Донбас, 1986] / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1986. – 7 вересня.
49. Низовий І. «Найбільша моя турбота...» [Рец. на кн.: Ночовний М. «Робота». – Донецьк: Донбас, 1978] / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1978. – 25 березня.
50. Низовий І. Скажу відверто...: [Рец. на кн.: М. Песенка «Багряные солнца». – Донецьк: Донбас, 1979] / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1980. – 16 лютого.
51. Низовий І. Надійне коріння: [Про нову збірку віршів М. Погромського «Корни»] / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1971. – 31 серпня.
52. Низовий І. Пристрасть: [Про поета Гр. Половинка] / І. Низовий // Прапор Перемоги. – 1970. – 25 квітня.
53. Низовий І. Під вітрилами мрій: [Про молодого луганського поета Г. Половинка] / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1969. – 23 липня.
54. Низовий І. Повернення поета: [Рец. на книгу стихів нашого земляка 20–30 гг. (Прыблудный И. «У родных верб»)] – Донецьк: Донбас, 1985] / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1985. – 11 червня.
55. Низовий І. Вершина зрелости: [О книге А. Романенко «Постоянство». – Донецьк: Донбас, 1989] / І. Низовий // Ворошиловградська правда. – 1989. – 3 жовтня.

56. Низовий І. Зрілість. Книги наших земляків / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1978. – 24 грудня.
57. Низовий І. «Всеодно я піду назустріч» / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1977. – 25 листопада. (Книги наших земляков о посмертній книжці поета А. Лебединського «Колокола»).
58. Низовий І. «І чую, як веде мене Донбас»: [Рец. на нову поетичну збірку Миколи Малахути] / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1977. – 31 грудня.
59. Низовий І. «Віддаю належне урбанізму...»: вірш / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1976. – 17 липня.
60. Низовий І. Вулиця лейтенанта Овсеняна: поема – реквієм (фрагменти) / І. Низовий // Молодогвардієць, 1983. – 2 квітня (на конкурс «40 років перемоги»).
62. Низовий І. Гімн хліборобові: вірш / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1984. – 14 липня.
63. Низовий І. Горобина ніч: поема-алегорія / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1986. – 31 червня.
64. Низовий І. Дев'яте травня: поема / І. Низовий // Молодогвардієць. — 1978. – 9 травня.
65. Низовий І. Дружам-однополчанам. Місто моєї любові: вірші / І. Низовий // Ворошиловградська правда. – 1987. – 25 вересня.
66. Низовий І. Людина, як і всі: новела / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1991. – 12 лютого.
67. Низовий І. На рівні з колосками й обеліски. Передсвітанковий пейзаж. Реквієм-попередження: вірші / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1988. – 31 липня.
68. Низовий І. Окраєць хліба материнського: вірші світлій пам'яті І. П. Овчаренка – скульптора, лауреата Державної премії ім. Т. Г. Шевченка / І. Низовий // Прапор перемоги, 1979. – 23 вересня.
69. Низовий І. Пам'ять Гострої Могили: вірш / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1979. – 26 квітня.

70. Низовий І. Пам'ятник В. І. Далю у Ворошиловграді: вірш / І. Низовий // Ворошиловградська правда. – 1981. – 13 грудня.
71. Низовий І. Подяка. Старшина: вірші про міліцію / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1979. – 11 листопада.
72. Низовий І. Проліски твоїх очей, з нових віршів / І. Низовий // Прапор перемоги. – 1978. – 8 березня.
73. Низовий І. Просто балада: Пролог до осені; Лірична зав'язь; Подвійна Рада та ін. [Вірші] / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1987. – 8 серпня.
74. Низовий І. Пушкін на Валдаї: Вірші / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1983. – 6 серпня.
75. Низовий І. Ріднокрай: вірші / І. Низовий // Ворошиловградська правда. – 1987.
76. Низовий І. Святий наш хліб: вірші / І. Низовий // Прапор перемоги – 1986. – 16 листопада.
77. Низовий І. Святковий день: вірші до Дня Шахтаря / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1982. – 28 серпня.
78. Низовий І. Сонет про сонет. Простота: вірші / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1983. – 15 січня.
79. Низовий І. Лист до Чилійської матері (з поеми «Стадіон») / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1975. – 1 квітня.
80. Низовий Іван Данилович / І. Низовий // Письменники Луганщини: бібліографічний словник / упоряд. та авт. передм. О. І. Неживий. – Луганськ: Шлях, 2000. – С. 16 – 17.
81. Низовий І. Д./ І. Низовий // Жайвори над Луганщиною: Літературні портрети членів Луганської обласної організації Національної спілки письменників України: в 2 ч.– Луганськ: Світлиця, 2004. – Ч. 1.– С. 197 – 210.
82. Низовий І. Д. / І. Низовий // Літературна Луганщина – Луганськ, 1992. – ч.1. – С.190 –197: Біографічна довідка та окремі вірші.
83. Низовий М. Чекання ранку / І. Низовий – Донецьк: Донбас, 1986.

84. Низовий І. З братніх джерел [Переклади білоруських поетів] / І. Низовий // Молодогвардієць. – 1997. – 13 вересня (Гроно поезії).
85. Ночовний М. Дорога до сердець: [Рец. на книгу І. Низового «Рівнодення». – К.: Рад. письм., 1982] / М. Ночовний // Прапор перемоги. – 1982. – 8 грудня.
86. Ночовний М. Жити шуканням: [Про нову збірку віршів І. Низового «Провесінь»] / М. Ночовний // Молодогвардієць. – 1971. – 21 серпня.
87. Пам'яті видатного поета / Луганське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kozatskavarta.com.ua>
88. Пліско Г. До соняха щокою [Рец. на книгу віршів І. Низового «Чекання ранку». – Донецьк: Донбас, 1986] / Г. Пліско // Прапор перемоги. – 1986. – 2 листопада.
89. Савич І. Про що гули хрущі і над вишнями / І. Савич // Наша газета. – 1999. – 10 липня. – С. 14.
90. Талалай Л. Іван Низовий / Л. Талалай // Літературна Україна. – 1971. – 10 вересня.
91. Таран Н. Є. Олесеві мотиви у збірці Івана Низового «Білопілля – Верхосулля» / Н. Є. Таран // Образне слово Луганщини: Тези IV регіон. наук.-практ. конф. – Луганськ, 2005. – С. 155 – 158.
92. Терновська Т. П. Власні назви в поезії Івана Низового / Т. П. Терновська // Сучасний ономастичний простір Луганщини. – 2008. – С. 181–185.
93. Терновська Т. П. Лінгвістичний аналіз поезії Івана Низового «Перчитую Стуса...» / Т. П. Терновська // Образне слово Луганщини: Матеріали V регіон. наук.-практ. конф. / Т. П. Терновська. – Луганськ, 2006. – С. 157 – 160.
94. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенційно-діалогічна концепція / Г. Л. Токмань – К.: Мілленіум, 2002. – 320 с.
95. Чернявський М. Утвердження [Рец. на кн.: Низовий І. «Стебло»] / М. Чернявський // Прапор перемоги. – 1977. – 16 липня. – С. 3.

96. Чернявський М. «Ніким не сказані слова» [Про Ворошиловградського поета І. Низового] / М. Чернявський // Молодогвардієць. – 1974.–17 серпня.
97. Чернявський М. Пошуки слова: [Про творчість молодих поетів І. Низового, М. Малахути, М. Мирошниченка] / М. Чернявський // Прапор перемоги. – 1970. – 15 лютого. – С. 4.

Додатки

Додаток № А

Замість некрологу

Нажаль, люди, які пройшли через такі життєві незгоди і нестачі, маючи справжній талант і бажання жити і творити, не живуть довго. У 2011 році не стало Івана Даниловича. Голова літературного об'єднання «ВИР» Людмила Калиновська, землячка І. Низового написала на наш

погляд найкращу та найвлучнішу замітку, яку наводимо як цінний матеріал, який характеризує людину, поета, митця.

...ЗЕМЛЯ ЙОМУ НЕБОМ

(замість некрологу)

30 вересня 2011 року пішов у вічність український поет, лауреат республіканських премій ім. Бориса Горбатова та ім. Микити Чернявського, міжнародних літературно-мистецьких премій ім. братів Лепких, імені Олекси Гірника та премії за кращий музичний твір-ораторію «Лелече» Іван Низовий.

Сумна звістка з Луганщини, про те, що помер Іван Низовий вразила в самісіньке серце... Адже тільки-но, ось тільки-но.., згадую дату, – 19 серпня ц.р. Іван Данилович разом з донькою Лесею завітав-був у свою рідну Марківку на свято села. Хворий та кволий, висмоктаний страшною хворобою, все ж таки приїхав, щоб привітати земляків: марківчан і білопільців зі святом, дарував нові книжки, намагався жартувати у приватних розмовах, плакав, коли звертався до земляків з вітальним словом...

Холодного сльотавого ранку 30 вересня 2011 року Івана Даниловича не стало...

Згадую рік 1994, м. Харків, семінар молодих літераторів зібрав делегації «неоперених жовторотиків» з усієї України. Іван Данилович, тоді ще сповнений сил, творчих надій і задумів, прибув до Харкова з делегацією Донбасу. А ми, на той час незнані і невідомі, сумська делегація: Людмила Ромен, Володимир Садівничий, Василь Пазинич, інші молоді, талановиті, хто вже з книжечкою виданих віршів, хто з рукописами, поспішили привітати Івана Даниловича від Сумщини... я пам'ятаю, як заблищали його очі радістю і теплом, коли мене представили як молоду, талановиту поетесу з Білопільщини.

– О, та це ж моя землячка! Вітайте Людмилу Калиновську! – голосно до всіх звернувся Іван Данилович і вже зовсім тихо мовив до мене: – Як там моя люба Марківка..?

Три дні семінару у Харкові пролетіли як три хвилини. А останній день затягнувся до наступного ранку саме у готельному номері Івана Даниловича, де ми, молоді, спілкувалися і слухали тільки його, визнаного і знаного на Луганщині і в Україні Івана Низового – поета, громадянина, справжнього патріота України...

Народився Іван Данилович Низовий 3 січня 1942 року в селі Марківка Білопільського району Сумської області. Ці короткі й офіційні рядки не передають всього трагізму й драматизму його дитячих років. Найкраще розповів про це він сам у автобіографічній повісті «Десять там, за соняшниками» (2004р.). Його бабуся на прохання Івана Даниловича згадувала: «При німцях це було, за окупації. Ми в землянці жили. На стінах – іній... Настя, моя дочка, а твоя мати, лежала під лахміттям, вся жовта, мов нежива. Ветеринар Ілько Сидорович сказав, що або помре сама, або народить мертву дитинку. А нічого, оклигала. І ти народився живенький...». Сирітське дитинство Івана Низового пройшло біля хутора Рудка, де мешкав разом із бабусяю і старшою сестричкою Людою, адже в роки війни утратив і батька й матір.

Навіть не закінчивши шостого класу, змушений був за трудовень працювати в колгоспі, потім будувати комсомольську шахту на Донбасі, сплавити ліс на архангельській півночі, споруджувати електростанції в казахстанській Караганді та поблизу Змієва на Харківщині, цементно-шиферний комбінат у Балаклії. З 1961 по 1964 рік – служба в армії. Ще будучи солдатом, побував у 1963 році на семінарі молодих літераторів у Одесі, а вже в 1964 році в Ужгородському видавництві «Карпати» вийшла перша поетична книга Івана Низового «Коли народжуються квіти», редактором якої був молодий поет Петро Скунець. Потім було навчання у Львівському університеті, педагогічна й журналістська робота, а після сімейної драми в 1966 – переїзд на Луганичину й робота в Новоайдарській районній газеті. Друга книга «Провесінь» вийшла в 1971 році, в наступному Іван Низовий став членом Спілки письменників, однак продовжував роботу в обласних газетах, потім старшим редактором обласної студії телебачення. Керував обласним літоб'єднанням, був консультантом спілчанської організації. У 1979–80 роках навчався на Вищих літературних курсах при Літінституті імені О.М. Горького. З 1992 по 1998 рік – відповідальний секретар і голова Луганської організації СПУ...

Згадую рік 2007. Село Марківка. Місцевий будинок культури. За півгодини має початися літературно-мистецьке свято «В думках повертаюсь до рідного дому» з нагоди 55 річчя поета-земляка Івана Низового. Пуста зала... Іван Данилович, у білому сліпучому костюмі, готується до зустрічі з марківцями, білопільцями, обласним та районним керівництвом: заступником голови облдержадміністрації З. Гузаром, головою районної ради С. Дворником, начальником управління культури і туризму облдержадміністрації В.Деркачем, переглядає рукописи, вірші...

На той час у Білопільлі вже відродило свою роботу Білопільське літературне об'єднання «Вир» і я як його голова була присутня на вечорі... Пам'ятаю як зараз: розгублена, не знаю про що буду говорити і як, хвилююся ніби школярка, намагаюся напам'ять завчити свій власний вірш-присвяту,

написаний напередодні зустрічі, розумію, що не можу цього зробити, картаю себе за те, врешті виходжу на сцену... і бачу теплий і підбадьорюючий погляд Низового, що додає впевненості... А потім розмова сам на сам з Іваном Даниловичем...

Довгий час, завдяки такому винаходу як мобільний зв'язок, ми спілкувалися з Іваном Низовим по телефону. Спілкуватися з ним було напрочуд легко, тому говоримо про все: – він – поет з досвідом і я з легкої руки марнословів та заздрісників «самодіяльна» поетеса, – про місце поета в поезії, про націю і літературу, про державотворення, про красу рідного краю, про позицію письменника...

Український письменник Іван Низовий свою позицію висловив уже давно, а особливо в статті «Бути народом», яка в 1988 році була оприлюднена в обласній газеті «Молодогвардієць» і стала своєрідним рушійним складником національного відродження на Луганщині. Свої державницькі погляди Іван Низовий обґрунтував у публіцистичних книгах «Там, де я ніколи не плакав» і «Там, де я сміюся крізь сльози»(2006 р.).

Саме в поєднанні особистої долі поета із найбільш значимими подіями в житті народу виражається публіцистичне спрямування поетичних збірок «Горобина ніч» (1992), «Пракорінь» (1995), «І калина своя і тополя» (1992), «Запрягайте, хлопці, коней» (1993), «Покотьоло», «Вівтар» (1995), «Свіча на вітрі» (1996), «Білопілля – Верхосулля» (1997), «О, Оріяно...» (1997), «Осяяння осінню» (1997), «Сльоза небесна» (1997), «Це – мій вертеп. Лірика відчаю і надії» (1996), «Воронці нев'янучі» (1998), «За овидом сивим» (1998), «Чорнороси» (1998), «Це – мій вертеп» (1998), «Нічний вістун» (1998), «В раю, скраєчку» (2001), «Несправжня пектораль» (2003), «Пролог до епілогу» (2004), «Мажор в мінорі» (2006), «Марківка – як маківка», «Цим дорожу» (2011).

Іван Низовий – людина двох тисячоліть. Народжений у 1942 році він сповна спізнав лихоліття війни, окупації, голоду 1947 і усіляких перебудов: пори «кукурудзяного» генія, пори брежнєвських «холодних» часів і дисидентства, пори горбачовської «гласності» і розвалу колишнього СРСР, пори

«гекаченістів» і двадцятиріччя Незалежності України... Його твори – частина його життя, його душі, його погляду сучасної людини, патріота, часом – нестерпно болючі, часом – відверто пронизливі, філософські, добрі і людяні, сповнені любові до України, до своєї батьківщини – Білопільщини, Марківки, Верхосулля, до людей.

З приватної телефонної розмови напередодні Спаса:

– ... я – їду, їду у Марківку на свято села, ...прошу Господа аби послав мені здоров'я, треба побувати на кладовищі, поспілкуватися з земляками... повідом усих! ...Як невимовно-боляче! Летять-пролітають роки у вирі тривіальностей, за якими – все життя. Іноді немає коли передзвонити і привітати з іменинами або якимись святами своїх знайомих, друзів, рідних, навіть просто поговорити. Ми не знаходимо часу спілкуватися із життям... і жалкуємо за ним тільки тоді, коли ВІЧНІСТЬ забирає від нас найдорожчих і найближчих...

30 вересня 2011 року перестало битися серце українського поета, земляка, людини – Івана Даниловича Низового. Земля йому небом...

Пам'ятаймо!» [6].

Додаток № Б

Ілюстрація до твору Івана Низового «Терикони»

Ілюстрація до поезії «Моя посивіле любове»

«Повертаюся знову до землі»

«Господи, як я люблю Україну свою»

Низовий Іван Данилович народився 3 січня 1942 року в селі Марківка Білопільського району Сумської області.

В роки війни лишився круглим сиротою.

По закінченню шостого класу працював у колгоспі, на будовах Казахстану, Півночі, України.

Відслужив трьохрічну строкову в Радянській Армії.

Протягом шести років очолював обласну організацію НСПУ.

Після демобілізації працював директором будинку піонерів, у редакціях районних газет, одночасно навчаючись у вечірній школі, а згодом-на заочному відділенні факультету журналістики Львівського університету.

В Луганську-з 1966 року; багато років відпрацював у редакціях обласних газет і на телебаченні.

Закінчив Вищі літературні курси у Москві.

Друкується з 1960 року.

Іван Низовий

Член Національної спілки
письменників України
з 1972 року

Має в творчому доробку понад шість десятків книг поезії, прози, публіцистики, перекладів, віршів для дітей .

Лауреат кількох міжнародних та республіканських літературно-мистецьких премій.

Іван Низовий – автор багатьох поетичних збірок, серед яких: “Народжуються квіти” (1964), “Провісень” (1971), “Стебло” (1977), “Тобі моє серце” (1980), “Рівнодення” (1982), “Чекання ранку” (1986), “Пора косовиці” (1990), “Горобина ніч”, “І калина своя і тополя” (1992), “Запрягайте, хлопці, коней” (1993), “Віттар” (1994), “Свіча на вітрі”, “Це-мій вертеп. Лірика відчаю і надії” (1996), “Білопілля-Верхосулля”, “О,Оріяно...”, “Осяяння осінню”, “Сльоза небесна” (1997), “За овидом сивим”, “Побудь зі мною”, “Чорнороси”, “Нічний вістун” (1998), “Осанна химері” (2000), “Поза раєм” (2001), “Несправжня пектораль” (2003), “Загублене відлуння” (2004) та ін.

Найбільша за обсягом поетична збірка – “Несправжня пектораль”, перша частина якої складається із віршів, написаних за останнє десятиліття.

Іван Низовий – лауреат премії ім. Б. Горбачова, премії ім. Братів Лепких та премії імені Олекси Гірника.

Окремі твори поета перекладалися російською, болгарською, польською, англійською, татарською, чуваською мовами.

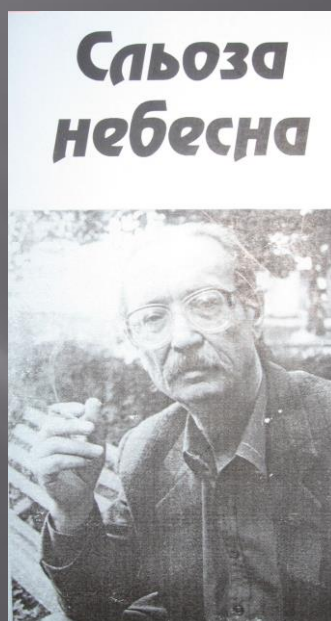
Публікації:

Низовий, І. Пора визнання / І.
Низовий // Наша газета. – 1993. – 20
янів. – С. 12

Про поета зі Сватова С. Кривоноса та
його нову збірку віршів “Цвітеньє
вишен”

Низовой, И. Я – за ветеранов! / И.
Низовой // Ветеран. – 1994. – 26 авг. –
С. 2

О скандале, связанном с выходом
новой книги стихов автора

Низовий, І. Оглянувшись, іти вперед
/ І. Низовий // Бахмутський шлях. –
1995. - № 1-2. – С. 18

обласній організації спілки
письменників України виповнюється
30 років із дня заснування

Низовий, І. “Молодий він, друзі,
молодий...” / І. Низовий // Наша
газета. – 1996. – 30 март. – С. 6

Про поета з Луганщини В. О.
Сфаніва

Остання
електричка
на Ірпінь

Низовий, І. Сказав би – не сказав
би...: Думки перед з'їздом
письменників України / І.
Низовий // Наша газета. – 1996. –
12 окт. – С. 9

Голова Луганської обласної
спілки письменників про
становище в спілці

Низовий, І. Глибинне, у муках
народжене слово...: Луганському
поетові Григорію Половинку
виповнюється 50 років / І.
Низовий // Наша газета. – 1996. –
6 нояб. – С. 8, фот.

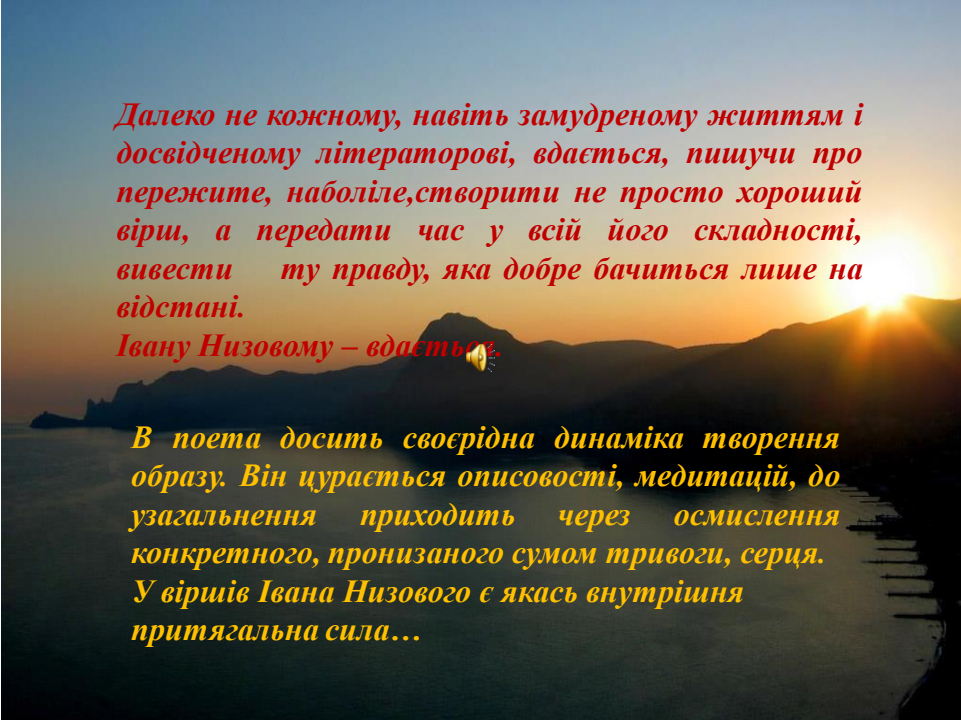

Одна з особливостей творчої манери Івана Низового- це надання образу ліричного героя автобіографічного характеру. Здебільшого емоційна напруга досягається через зображення екзистенційного характеру: туги за втраченими в роки війни батьками, безрадіним і голодним дитинством, раннім зму́жінням, яке викликане потребою заробити на життя...

Література та журналістика стали долею Івана Низового. Журналістика в якійсь мірі стала для поета школою життя. Саме в якійсь мірі, бо до цього Іван Низовий працював у кооперативі, на будовах Донбасу, Казахстану, сплавав ліс на Онезі, працював у газеті.

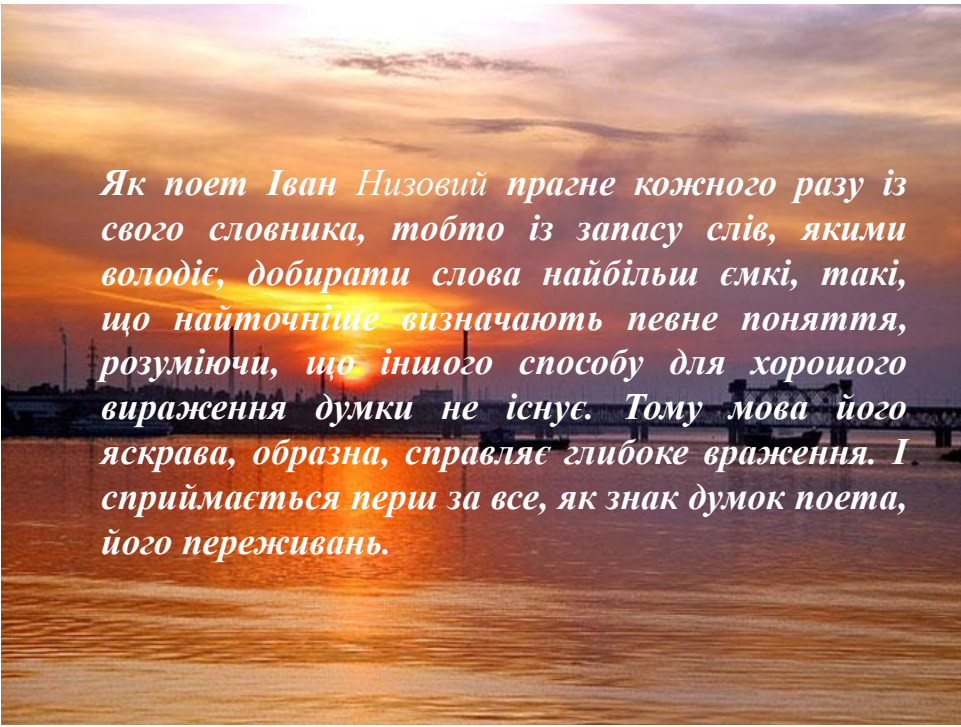
Газета вчила його розмовляти з людьми по душам і “ по суті ”. Вона вчила бути цілеспрямованим і правдивим, вчила бачити і відбирати матеріал, робити узагальнення, вчила до глибокого, зосередженого бачення життя, вмінню розрізняти головні явища сьогодення.

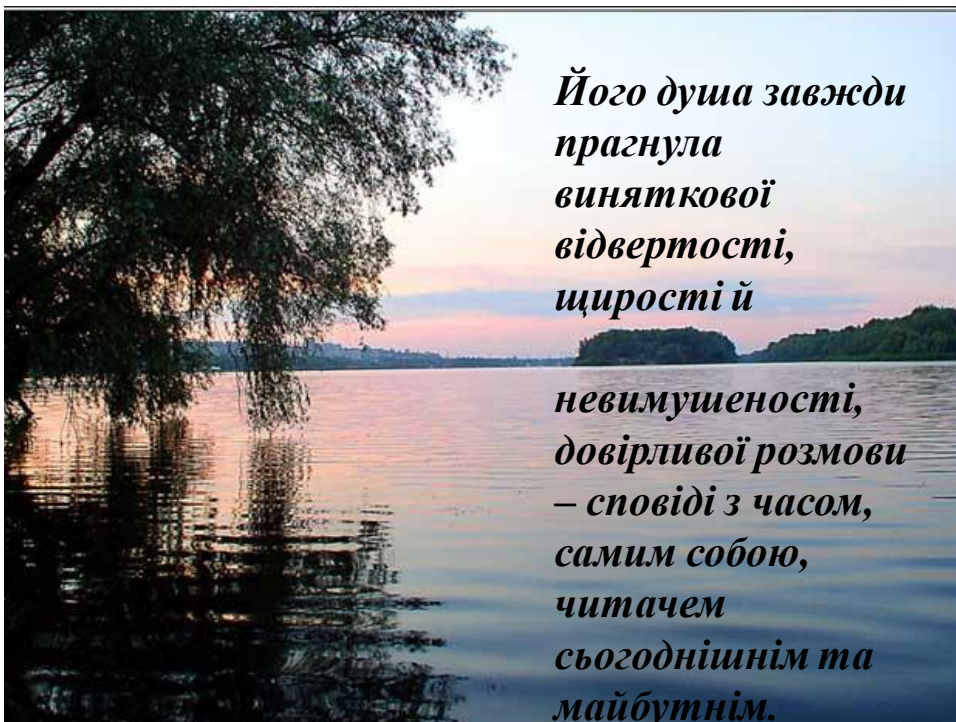
Далеко не кожному, навіть замудреному життям і досвідченому літераторові, вдається, пишучи про пережите, наболіле, створити не просто хороший вірш, а передати час у всій його складності, вивести ту правду, яка добре бачиться лише на відстані.

Івану Низовому – вдається.

В поета досить своєрідна динаміка творення образу. Він цурається описовості, медитацій, до узагальнення приходить через осмислення конкретного, пронизаного сумом тривоги, серця. У віршів Івана Низового є якась внутрішня притягальна сила...

Як поет Іван Низовий прагне кожного разу із свого словника, тобто із запасу слів, якими володіє, добирати слова найбільш ємкі, такі, що найточніше визначають певне поняття, розуміючи, що іншого способу для хорошого вираження думки не існує. Тому мова його яскрава, образна, справляє глибоке враження. І сприймається перш за все, як знак думок поета, його переживань.

Відомості про автора

Скиба Ольга Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ), член Слобожанського осередку НТШ.

Закінчила Полтавський педагогічний інститут імені В. Короленка (1986 р.). Загальний педагогічний стаж налічує 36 років.

Протягом 1998 – 2003 рр. – керівник обласної секції фольклористики Луганського територіального відділення Малої академії наук України.

Займається збиранням, систематизацією та популяризацією регіонального фольклору, методикою викладання фольклору в загальноосвітніх школах, працює над проблемою оновлення стилю шкільного викладання фольклору в гімназіях, ліцеях.

Автор понад 150 наукових праць із фольклористики, історії української літератури, педагогіки. Серед них: посібник «З історії української фольклористики. XIX – початок XX століття. Частина I» (1999 р.), «З історії української фольклористики. Кінець XIX – XX століття. Частина II» (2001 р.), методичні рекомендації «Загляньмо в лінгвістичний мікроскоп: Ознайомлення п'ятикласників з етимологією під час поглибленого вивчення фольклорних творів» (2000 р.), навчально-методичний посібник «Фольклорні джерела літературних творів» (2002 р.), збірник фольклорних матеріалів «Луганщина фольклорна» (2007 р.), посібник-хрестоматія «Слобожанщина в легендах» (2008 р.), публікації у Віснику ЛНУ «Міфопоетичний образ долі в українському фольклорі та творчості Тараса Шевченка», «Основні пісенні символи

весільного комплексу Луганщини» (2008 р.), «Східнослобожанська весільна пісенність», «Весільні пісні Марківського району» (2009 р.) а також електронний посібник «Новітні підходи до вивчення фольклору в школі». Саме цей посібник посів II місце у конкурсі науково-методичних робіт викладачів 2006 року. За рекомендацією Вченої ради університету було видано такі навчальні посібники: «Православні духовні цінності», «Педагогічна практика студентів-філологів», «Український фольклор і художня література: особливості трансформації».

Брала участь у роботі Всеукраїнських та Регіональних науково-практичних конференцій (IX Всеукр. наук. конф. «Слобожанщина: літературний вимір» (2011 р.), X Всеукр. наук. конф. «Слобожанщина: літературний вимір», (2012 р.), XI Всеукр. наук. конф. «Слобожанщина: літературний вимір» (2013 р.), Всеукр. наук.-практ. конф. «Сучасні тенденції в навчанні української, російської та іноземної мов у закладах освіти різних типів» (2015 р.), XV Всеукр. наук.-практ. конф. імені Віктора Ужченка (2016 р.). Керувала секцією IX Всеукраїнської наукової конференції «Слобожанщина: літературний вимір», виступала з повідомленням «Жанр тосту і привітання в системі весільного фольклорного комплексу Слобожанщини (на матеріалі смт. Врубівка Луганської обл.)» (2011 р.).

Доцент Скиба О. В. – керівник проекту «Сучасна весільна обрядовість як вияв фольклорної свідомості (на матеріалі Східної Слобожанщини)». Апробація результатів дослідження здійснювалася під час участі у Всеукраїнській конференції «Слобожанщина: літературний вимір» (Луганськ, 2009 – 2011 рр.). З 2011 року проводиться експериментальна та науково-дослідна робота на базі середніх навчальних закладів Луганської області щодо вивчення весільної обрядовості на уроках української літератури, в гуртковій роботі та факультативних заняттях. Апробація матеріалів дослідження здійснювалася протягом 2011 – 2013 рр. на базі середніх навчальних закладів: Червонополянський навчально-виховний комплекс I–III ступеня

Антрацитівської районної ради Луганської обл. (вчитель – Н. О. Алексєєва) та Краснолуцька ЗОШ І–ІІІ ступеня №10 (вчитель – Н. В. Деміхова).

Ольга Володимирівна є співавтором навчального посібника-хрестоматії «Весільна обрядова пісенність Луганщини» (2010 р.), який висвітлює особливості функціонування весільної обрядової пісенності на Луганщині, а також знайомить читача із функціонально-тематичними групами весільних пісень на основі фольклорних текстів, зібраних у населених пунктах регіону.

У 2011 році побачили світ методичні розробки: навчальний посібник-хрестоматія для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів «Обрії сучасного фольклору Луганщини» (у співавторстві зі С. А. Негодяєвою, Н. М. Філоненко) та монографія «Весільна обрядовість Східної Слобожанщини: сучасна інтерпретація».

У 2013 році видано монографію «Весільний фольклор Луганщини в науковій інтерпретації», в якій порушено актуальні питання функціонування фольклору на Луганщині. Доробок присвячено аналізу найбільш перспективних обрядів, що і на сьогодні залишаються важливими в структурі весільного обряду.

З метою виявлення зв'язків творчості українських письменників із народними традиціями та фразеологічного арсеналу весільного обряду на Луганщині опубліковано статті «Шкільне вивчення елементів весільної обрядовості у творах українських письменників» (Старобільськ, 2015), «Крилаті фрази, приказки, вислови, прикмети як орієнтир розвитку весільного обряду» (Старобільськ, 2015).

За період 2014 – 2016 рр. підготувала навчально-методичні комплекси (НМК) з дисциплін: «Давня українська література та усна народна творчість», «Шкільний курс зарубіжної літератури та методики її викладання». У 2014 – 2016 рр. розробила відповідно до навчального навантаження дистанційні курси та спецкурси: «Феномен великого міста в творах українських письменників», «Історія зарубіжної літератури», «Література Англії», «Шкільний курс зарубіжної літератури та методики її викладання» для студентів денної і

заочної форми навчання факультету української філології та соціальних комунікацій.

Навчальне видання

Ольга Володимирівна Скиба

Поетичний світ Івана Низового

Навчальний посібник

Публікується в авторській редакції
Коректор – Мельник Л. В.

Підписано до друку 30.12.2016 р.
**Видавництво Державного закладу «Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка»**
пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703

